

SUVANNON SEUTU

SAKKOLAN, METSÄPIRTIM JA IVORSELAN PITÄJÄLEHTI

Lasten talviriemua Sakkolan Röykkylän keskikylässä. Kuva vuonna 2008 julkaistusta Röykkylä-kirjasta.

KALEVALA
175 VUOTTA
ÄR

Kansalliseepoksemme täyttää
175 vuotta. Sivut 10-12.

NRO 1/2010

HELMIKUU

Erillinen Pataljoona 6:n asevelijuhlaan saapui vielä kaksi talvisodan veteraania, Väinö Poutanen ja Yrjö Raaska. Muutakin yleisöä oli paikalla yli sata henkeä. Sivut 6-8.

SUVANNON SEUTU nro 1/2010:

- * Paukun palsta: Kotiseutuneuvos Turkkinen on arvonimensä ansainnut, s. 3
- * Viisitoistavuotias vunukka Carl Jansson mukaan Sakkola-Säätiön museotoimikuntaan, s. 4
- * Uusi arkistonhoitaja Satu Karvinen on kasvanut armeijan ja museoesineiden parissa, s. 5
- * ErP6:n muistojuhlissa korostui maanpuolustustahto, s. 6-8
- * Yrjö Jylhä isovanhempieni luona Enkkuassa, s. 9
- * Suomalaisten kansalliseepos Kalevala täyttää 175 vuotta, s. 10-12
- * Virkin virkkeet: Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi..., s. 13
- * Karjalan Liiton 70-vuotisjuhlavuosi käynnissä, s. 13
- * Tammelassa siirtoväen muistolaatta sai paikan sotaan lähteneiden muistokiven rinnalta, s. 14-16
- * Arepyhä-tapahtuma kutsui yhteen vuokselalaisia, s. 16-17
- * Metsäpirttiläiset jatkavat tarinailtoja kerran kuussa, s. 18
- * Karjalanpaisti ja -piirakat juhlavuoden ruokaa. Hapankaalilaatikko on myös perinneruokaa, s. 19
- * Evakkotaival yhä tuoreessa muistissa, s. 20
- * Kylien nimet Sakkolassa, Metsäpirtissä ja Vuokselassa - onko tietoa? s. 21
- * Nuoren vapaussoturin kauhunhetkiä Kuolemanlaaksossa, s. 22-24
- * Metsäpirtti Sylvi Kekkosen lapsuudenmuistelmissa; Vuosisadan alun Suomi, s. 25
- * Kinttupolkua kirkkoon, s. 26
- * Elämää Huittisten kylissä ja koulupiireissä, s. 27
- * Perheutisia, s. 28-30
- * Vieläkö löytyy aineistoa kirjaan Kiviniemi-Kasarmila-Viiksanlahti, s. 30
- * Yhteystietoja, s. 31-32

Sakkola-Museo
on auki talvikaudella
Kuokkalan
Museoraitilla
Lempäälässä vain
ennakkotilauksesta

Tiedustelut:
Antti Hynnä
0408490048

Hannu Turkkinen
040 581 4398

Lahjoituksia Sakkola-Museolle

Emma Kallosen, o.s. Kylläinen Lapinlahdesta, tekemän rekiryijyn on museolle lahjoittanut Salme Ronkainen. Emma on tehnyt ryijyn kansanopistossa 1933-1934.

SAKKOLA- SEURA RY:N

sääntömääräinen vuosikokous
pidetään sunnuntaina
7.3.2010 klo 12:00
Karjalatalolla Galleria-salissa,
Käpylänkuja 1, Helsinki.
Kahvitarjoilu. Tervetuloa!
Johtokunta

SEURAAVA
SUVANNON SEUTU -
LEHTI nro 2/2010
ilmestyy maaliskuun
loppupuolella
Aineistot toimitukseen
viimeistään la 13.3.
mennessä, kiitos!

PAUKUN PALSTA

Kotiseutuneuvos Turkkinen

Ennen joulua kiiri korviini tieto, että Sakkola-Säätiön hallituksen puheenjohtaja Hannu Turkkinen oli saanut kotiseutuneuvoksen arvonimen. Hannu Turkkinen, jos kuka, on neuvoksen arvonsa ansainnut.

En kovin tarkkaan tiedä hänen ansiostaan muissa yhteyksissä kuin Sakkola-Säätiön toiminnassa. Sen kuitenkin tiedän, että hän on ollut mukana monissa oman kotiseutunsa Lempäälän asioissa ja kyläkirjaprojekteissa. Myös hänen toimintansa sekä kunnan että seurakunnan luottamustoimissa on ollut ja on edelleen mittavaa.

Hannu Turkkisen tultua mukaan Sakkola-Säätiön toimintaan ja kun hänet valittiin hallituksen puheenjohtajaksi, alkoivat säätiössä puhaltua uudet tuulet. Turkkinen rekrytoi välittömästi lisäjoukkoja palkattomaan talkootyöhön karjalaisen ja sakkolalaisen kulttuurin säilyttämiseksi ja Karjala-tietouden eteenpäin viemiseksi.

Turkkisen ansioksi voidaan lukea se, että tällä hetkellä melkein kaikista Sakkolan koulupiireistä on koottu, kirjoitettu ja julkaistu kyläkirja. Hallituksen puheenjohtaja on kaikissa mahdollisissa yhteyksissä piiskannut kyläläisiä kyläkirjan tekoon ja on siinä onnistunut todella hyvin.

Sakkola-Museon ja Sakkolan nettisivujen aikaansaamisessa Hannulla on ollut merkittävä rooli. Tosin idea museon perustamisesta tuli Juha Kuismalta, joka tällä hetkellä toimii pääministerin neuvonantajana. Sakkolan kotisivujen ilmestymisestä Internetiin on vastannut Heikki Karjalainen ja Antti Hynnä on hänen kanssaan kehittänyt sivuja.

Talvisodan ErP6:n perinneyhdistyksen puheenjohtajana Hannu Turkkisen toiminta on ollut ratkaisevan tärkeää, jotta Keljan taistelun muistomerkki voi-

tiin pystyttää Keljan Runteenmäelle viime syksynä vähän ennen Talvisodan syttymisen 70-vuotispäivää. Ilman Sakkola-Säätiön hyviä suhteita venäläisten viranomaisten kanssa ei patsasta ilmeisesti olisi paikalle saatu.

Monet turistiryhmät ovat saaneet kokea miellyttäviä hetkiä Hannu Turkkisen asiantuntemuksella johtamalla ja opastamalla matkoilla eri puolille Karjalaa. Tiukka opettajaote on saanut joukot pysymään koossa ja järjestelyt ovat sujuneet aina mutkattomasti.

Tuntuu mukavalta, että valtion ylin johtokin antaa nykyään arvoa kotiseututyölle, jota teemme sen kotiseudun ja niiden sukupolvien hyväksi, joita ei enää ole. Karjalainen kulttuuri ja karjalaisuus siirtyy sukupolvelta toiselle. Kotiseutumme Karjala säilyy muistoissamme – meidänkin, joilla ei omakohdaisia muistoja sieltä ole.

Hannu J. Pauku

Sakkola-Säätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja
Harjatie 5, 32210 LOIMAA
puh. 0500-741296
hannu.pauku@punkalaidun.fi

Sakkolan pitäjäjuhlia vietetään Vesilahdessa 1.8.2010

Juhla alkaa jumalanpalveluksella klo 10,
ruokailu klo 11.30 ja pääjuhla
klo 13 Vesilahden yläasteella.

**Metsäpirtti-
juhlat kutsuvat
Metsäpirttiin
3.7.2010**

**Vuoksela-juhlat
vietetään
Hattulassa
6.6.2010**

**KYSY MEILTÄ
KARJALANMATKOISTA
JA MUISTAKIN
REISSUISTA**

Vesilahden Liikenne

Myllytie 58, 37370 NARVA
p. (03) 373 7300,
040 716 6170
info@vesilahdenliikenne.net

Suvannon Seutu: Sakkolan, Metsäpirtin ja Vuokselan pitäjälehti
Kahdeksan numeroa vuodessa, vain 25 euroa / vuosikerta. TILAA OMA LEHTI!

Viisitoistavuotias vunukka mukaan museotoimikuntaan

Carl Jansson on jo kokenut Karjalan

Kun Sakkola-Säätiön hallitus ja toimihenkilöt aloittivat uuden vuoden toimikauttaan 23.1. kokouksessa Lempäälässä, sai pj. Hannu Turkkinen todeta mukana olevan jo monen sukupolven edustajia. Paikalla kun oli säätiön perustajajäsen, pitäjänneuvos Yrjö Raaska, 97 v, ja uutena tulokkaana museotoimikuntaan kutsuttu 15-vuotias Carl Jansson. Uusista toimijoista mukaan toivotettiin myös arkistonhoitaja Satu Karvinen, 41.

– Sukupolvenvaihdosta tehdään vähitellen, ja on arvokasta, että eri-ikäisiä karjalaisuudesta kiinnostuneita olemme saaneet mukaan, kiittelee Turkkinen.

Carl Janssonilla, jota Kalleksikin saa kutsua, on juuria Sakkolassa vaarinsa Eero Pilviniemen (ent. Patja) ja isomummonsensa Lempi Patjan kautta. Lempi, o.s. Pekkanen, oli kotoisin Raudusta, ja meni naimisiin Sakkolan Lapinlahdesta lähtöisin olevan Eero Patjan kanssa. Yhteinen koti heillä oli Sakkolan Haparaisissa.

Carl asuu Tampereen Pispalassa kotijoukkojensa kanssa. Niihin kuuluvat äiti Niina Jansson, o.s. Pilviniemi, ja isä Kaj Jansson sekä pari vuotta nuorempi pikkuveli Frans. Isoäidin titteleitä kantavat fammo (farmor) Arna Jansson ja mummo Kaarina Pilviniemi.

Karjalaisuuteen Carl kertoo tutustuneensa edesmenneen isomummonsensa Lempin ja vaarinsa Eeron kautta. Karjalan kannaksellakin on nuorimies jo ehtinyt matkailla.

– Olin oman perheeni, mummon ja vaarin kanssa Sakkolassa Sakkola-juhliilla Venäjällä kesällä 2007. Kirjoitin kokemuksistani Suvannon Seutu-lehteen samana vuonna. Silloin tutustuimme taistelupaikkoihin, missä isovaarini Eero Patja ja isäni setä Eino Jansson olivat taistelleet, kertoo Carl.

– Haparaisissa kävimme katsomassa taloa, missä isomummo ja vaari olivat

Kakkarat uunista ulos. Tällä kertaa Carl Jansson ja vaarinsa Eero Pilviniemi ehtivät mukaan vain kakkaroiden paistamiseen, kun mummo Kaarina ja pikkuveli Frans hoitivat leipomispuuhat ennen heitä. Kuva: Kaarina Pilviniemi.

jatkosodan aikana asuneet. Keljassa laskimme yhdessä äitini ja pikkoveljeni Fransin kanssa seppeleen sodan uhreille.

Kyseessä oli sama paikka, minne viime kesänä pystytettiin vaarinsa Eero Pilviniemen suunnittelema sodan uhrien muistopatsas.

– Olen seurannut mielenkiinnolla, kuinka vaari oli mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Keljan sankari-patsasta Sakkolaan, Carl toteaa.

Karjala-asioista vunukat keskustelevat mielellään vieraillessaan mummolassa Lempäälän Lipon Aaprolantiellä.

– Hyvin usein keskustelemme vaarin ja pikkoveljen kanssa saunassa Sakkolasta ja sodan historiasta. Samoin usein saunan jälkeen herkuttelemme perunakakkaroiden ja tökkimisellä niin kuin tänäkin lauantaina. Mummo ja Frans tekivät perunakakkarat, vaari ja minä ehdimme ottaa vain muutaman kakkaran uunista, koska olimme Sakkola-Säätiön kokouksessa. Karjalanpaistin, tökkimisen tein vaarin kanssa, vaarin ohjeiden mukaan.

Sakkola-Säätiön museotoimikuntaan kutsuttu koululainen odottaa eritoten tehtäviä uusien näyttelyiden rakentamisessa vaarinsa apuna. Karjalaharrastusta ei tarvitse hävetä, vaan hän on

siitä kertonut myös ystävilleen.

– Olen kertonut kavereilleni, että minulla on sukujuuria Karjalasta ja että olen mukana Sakkola-Säätiössä museotoimikunnassa.

Carl Jansson käy Tampereella ruotsinkielisen Svenska Samskolan i Tammerfors -koulun 9. luokkaa. Suomen sodanaikainen historia on sielläkin ollut esillä.

– Koulun historiantunneilla ollaan puhuttu talvi- ja jatkosodasta ja myös karjalaisten evakuoinnista Karjalasta.

Mitä ammattihaaveita Carlilla on, siihen hän tyytyy toteamaan:

– Tulevaisuus näyttää, mitä tapahtuu.

Mieliaineitaan koulussa ovat musiikki, fysiikka ja kemia, matematiikka ja biologia. Vapaa-ajallekin pitää antaa sijansa:

– Harrastan kitaransoittoa, pyöräilyä ja miniatyyrimaalausta.

Kun Carl vierailee isovanhempiansa luona Lempäälässä, on siellä myös vastassa komea, musta kolkikissa. Se on tyttärenpoikien lahja Eero-vaarille.

– Minä ja veljeni hankittiin kesällä 2008 vaarille kissa, joka sai ristiäisissä nimen Herra Haparainen. Kissa oli ilmainen, mutta äiti ja isä kuitenkin maksoivat siitä 50 euroa. -MRT

Armeijan ja museoesineiden parissa kasvanut kielenkääntäjä

Sakkola-Säätiön ja -Museon uusi arkistonhoitaja Satu Karvinen on 41-vuotias vesilahtelainen ja asuu Narvan ikivanhassa markkinakylässä.

– Vesilahdessa olen asunut reilut 7 vuotta ja tunnen vihdoin saapuneeni kotipaikalleni. Sillä upseerin tyttärenä en ole ”mistään kotoisin”, vaan olen käynyt syntymässä Kokkolassa ja oppinut lapsuudessa tuntemaan Kouvolan, Tuusulan Hyrylän ja Hämeenlinnan venäjänaikeiset varuskunnat rakennuksineen ja maastoineen.

– Tyttönimeltäni olen Hatsala ja isäni isä, kenttärovastina toiminut Uuno Hatsala oli syntynyt Kuopiosta, missä tänä päivänä on samanniminen kaupunginosa, koulu ja poliisilaitoskin... Äitini puolelta minulla on erittäin vahvat karjalaiset sukujuuret. Äitini isä Olavi Havia oli Sakkolan Kiviniemestä ja äidin äiti Anna (Annikki) o.s. Kuismin oli kotoisin Räisälän Myllypellolta.

Olavi Havia toimi sota-aikana viestikeskuksista vastaavana Karjalassa ja siirtyi sodan loputtua Riihimäelle Viestirykmenttiin. Hän oli myöhemmin perustamassa Viestimuseota Riihimäelle ja toimi sitten lopun ikänsä museonhoitajana ja erinomaisena muson esittelijänä.

– Olen siis kasvanut armeijan ja museoesineiden parissa. Voidaan todella sanoa, että minut on kasvatettu esi-isien voimasta uskomaan kotiin, uskoon ja isänmaahan. Vaikkakin olen vain puoliksi karjalainen, tunnen sydämestäni olevani 100-prosenttinen karjalainen, sillä niin voimakkaasti olen saanut lapsuudessani ja myöhemminkin karjalaisuuden isovanhempieni ansiosta kokea. Karjalaisuus on ollut pitkälle positiivista ja periksi antamatonta asennetta elämään, vieraanvaraisuutta, toisten auttamista ja samalla selittämätöntä nöyryyttä kotikontujen menetyksen jälkeen ja yhtäaikaista kaipuuta ”sinne jonnekin”, summaa Satu.

– Äidistäni ei muuten ainoana lapsena, siis tyttösellaisena koskaan tullut sotilasta, mutta sotilaskodinhoitaja kylläkin...

Koulutukseltaan Satu Karvinen on kielenkääntäjä, pääaineena ranska. Hän on tehnyt jonkin verran kääntämiseen ja opettamiseen liittyviä tehtäviä, mutta elämä on vienyt matkailun ja opastuksen pariin.

– Edellisessä kotipaikassani Tuusulassa valmistuin matkailuoppaaksi ja olin myös kohdeoppaana Lottamuseossa. Vesilahden muutettuamme olen ollut töissä Vesilahden kunnalla matkailuneuvojana ja mukana Lempäälän-Vesilahden Matkailuoppaissa, joissa olen juuri aloittanut puheenjohtajana.

– Matkailuneuvojan työssä ja opastaesani matkailijoita olen saanut tuoda esille Vesilahden rikasta historiaa, kulttuuria ja tätä päivää, unohtamatta tänne tulleiden siirtokarjalaisten merkitystä kunnan elämään ja historian vaiheisiin. Kaipa tuo opastusasia liittyy jotenkin myös karjalaisuuteen, sillä eihän karjalaisia voi ihan tuppuiksi väittää, mikä on tietysti oppaalle hyvä ominaisuus...

– Harrastukseni taitavat olla enemmänkin erilaisissa yhdistyksissä ja luottamus-toimissa tekemistä ja toimimista. Olen Vesilahden Karjalaisten varapuheenjohtaja ja siinäkin mielessä juurillani, sillä onhan Vesilahdessa paljon juuri Sakkolasta tulleita.

Aikanaan Turun yliopistossa opiskellessaan Satu törmäsi tulevaan mieheensä Atteen.

– Kuinkas muuten kuin kyykän MM-kisoissa, joissa frankofiilijoukkueemme sijoittui hopealle vuonna 1990.

– Perheeseeni kuuluu miehen lisäksi 14-vuotias Lari ja 9-vuotias Olli, joiden kanssa irtaudumme arjesta matkaillessa ja varsinkin sukumme mökkisaarella Savonlinnassa. Lari on jo matkailut isomummin ja -papan synnyinsijoilla ja on vahvasti karjalaisessa hengessä mukana. Ollilla on vielä tässä asiassa oppivuodet edessä.

Karjalaisuuden Satu sanoo aina merkinneen hänelle eräänlaista mielentilaa.

– Myös murteella on karjalaisuudessa tärkeä merkitys, vaikkakin karjalaiset ja heidän jälkeläisensä ovatkin tänä päivänä kovin hajallaan ympäri Suomea ja murteet hiljalleen sekoittuvat. Karjalaisuus on minulle tänä päivänä iloista yhdessä oloa, kesäisiä matkoja isovanhempien vanhoille kotikonnuille, juurien etsimistä ja löytämistä. Joka kerta Kiviniemi koskineen saa aikaan tunnekuohun. Tällä hetkellä Kiviniemen historiaa ja tarinoita tallennetaan omaan kirjaan ja lähinnä noviisina mielen-

Satu Karvisella on karjalaisia juuria niin Sakkolasta kuin Räisälästäkin.

kiinnolla seuraan ja odotan kirjan valmistumista.

Tämän vuoden alusta Satu on kutsuttu Sakkola-Säätiön ja -Museon uudeksi arkistonhoitajaksi.

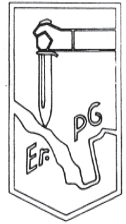
– Olen tästä annetusta vastuusta mielissäni, vaikkakin arkistoitavan materiaalin paljous näin aluksi hieman hirvittää. Aion kuitenkin seurata isoisäni viitoittamalla museotiellä ja kotiutua aina välillä Sakkola-Museon tiloihin.

Elokuun ensimmäisenä päivänä 2010 vietetään taas Sakkolan pitäjäjuhlja Vesilahdessa ja juhlapaikkana on Vesilahden yläaste, jota edellisten Vesilahdessa pidettyjen Sakkola-juhlien jälkeen on laajennettu ja on varmasti yksi Suomen hienoimmista yläasteista. Luvassa on perinteisen juhlahohjelman lisäksi näyte menneestä ajasta ”Kurjen siivin”.

– Historiallaan, luonnonkauneudellaan, maaseutumaisella asuinympäristöllään ja hyvillä palveluillaan vetovoimainen Vesilahden kunta on ollut viime vuosien suurimpia muuttovoittokuntia väkilukuun suhteutettuna. Narvan Markkinat 8.-11.7., Rämsoön kesäteatteri Kuningas Artturin seikkailuineen ja Laukon kartano – Laukko Historicum muiden muassa tarjoavat taas tulevana kesänä vesilahtelaista tunnelmaa. Sakkola-Säätiön ja Vesilahden Karjalaisten puolesta haluan toivottaa teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi Sakkola-juhille! Tapaamisiin siis ensi elokuussa.

Keljan taistelujen muistojuhla korosti puolustustahdon tärkeyttä

”Nuorilla vahva usko isänmaahan ja sen puolustamiseen”

Erillinen Pataljoona 6:n asevelijuhla, joka samalla oli Keljan taistelujen ja talvisodan 70v-vuotisuuden muistojuhla, kutsui joulunjälkeisenä sunnuntaina 27.12.2009 Lempäälään yli sadan hengen yleisön. Paikalla oli vielä kaksi talvisodan veteraaniakin sekä useita lottia ja jatkosotaan osallistuneita veteraaneja.

Juhlapuhuja, valtiotieteen tohtori, puolustusasiantuntija, eversti evp. Ilkka Puukka painotti, että kansan tahto puolustaa maataan on tärkeä; silloin ei pidä vertailla aineellista voimaisuutta, kuten ei tehty talvisodassakaan.

– Pelkkiin numeraalisiin lukuihin tuijottaen Suomi ei olisi uskaltanut puolustamaan itseään talvisodassa. Henkiset tekijät ratkaisivat.

Tilaisuuden järjesti Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistys, jonka puheenjohtajana on viime vuodet toiminut kotiseutuneuvos, Lempäälän Sotaveteraanien ja Sakkola-Säätiön puheenjohtaja Hannu Turkkinen. Veteraanien ohella jälkipolvia ja sotahistoriasta kiinnostuneita henkilöitä kokoontui kunnioittamaan ylivoimaisen vihollisen edessä torjuntavoiton saanutta ja itsenäisyyden säilyttäneitä Suomea.

– Rungas osanotto on hyvä osoitus siitä, kuinka nykypolvi veteraanien uhrauksia arvostaa, totesi Turkkinen.

Missä uhrivalmiutta, siellä vapaa isänmaa

Ilkka Puukka muistutti, että useiden mielipidetiedustelujen mukaan suomalaisten nuorten keskuudessa vallitsee vahva usko omaan isänmaahan ja sen puolustamiseen. Poikkeuksellisiin näkemyksiin kuuluu erään asevelvollisuusikäisen toteamus, jonka mukaan ”puolustaminen olisi aivan turhaa, esimerkiksi jos Venäjä hyökkäisi Suomeen, niin se kykenisi muutamassa hetkessä pistämään Suomen matalaksi”.

– Meidän kaikkien onneksi esimerkik-

Seppeleenlaskussa Lempäälän kirkkomaan sankarihaudalle ErP6:n Perinneyhdistyksestä Aila Alanen, Tauno Pessi, Erkki Heiskanen ja Paavo Salonen. Kunniiavartiossa kadetit Tuukka Hellman ja Lari Toikka.

si Erillinen Pataljoona 6:n miehet eivät ajatelleet näin, kun he ajoivat venäläiset pois Sakkolan Keljasta talvisodassa, totesi Puukka viitaten vuoden 1939 joulunpyhinä käytyihin ankariin taisteluihin Karjalan kannaksella. Voitolla oli tärkeä merkitys koko sodankulun kannalta.

Etupäässä neljän karjalaispitäjän – Kaukola, Käkisalmi, Räisälä ja Sakkola – miehistä koottu pataljoona suoriutui tehtävästä, jota voisi pitää mahdottomana niin vihollisen mies- kuin asevoiman alla. Kapteeni Onni Saarelaisen johtamat joukot torjuivat neuvostoliittolaisdivisioonat vastaiskullaan niin, että vihollisen puolelta näissä taisteluissa kaatui noin 200 sotilasta suomalais-tappioiden ollessa 200 henkeä.

– Lopullisesti Keljan taistelun ratkaisu miesten aito suomalainen hyökkäyshenki heidän puolustaessaan omia kohtejaan, muistutti Ilkka Puukka.

Hän painotti, että mikäli talvisodassa yleensäkin olisi päätetty puolustustais-

teluun ryhtymisestä pelkästään tiedossa olevia voimasuhteita vertailemalla, niin tuskin olisi edes ryhdytty vastustamaan Neuvostoliiton ylivoimaista hyökkäystä.

– Kansakunnan ja sen armeijan taisteluarvo ei kuitenkaan perustu yksistään numeroissa ilmaistaviin tosiasioihin; myös henkiset tekijät ovat ratkaisevia. Viro ja muut Baltian maat menettelivät toisin kuin suomalaiset. He eivät lähteneet taistelemaan, ja kärsivät siitä seuraavat 50 vuotta.

Puukka sanoi, että sotiemme veteraanien ajattelutapa – missä uhrivalmiutta, siellä vapaa isänmaa – velvoittaa nuorempia sukupolvia.

ErP6:n Perinneyhdistystä hän kiitti siitä, että yhdistys vuosien sinnikkyydellä hankki pystytysluvan sodan uhrien muistomerkille Karjalaan, Sakkolan Keljaan. Tammikuun ajaksi oli merkin suunnittelija Eero Pilviiniemen johdolla koottu Keljaan ja talvisotaan liittyvä valokuvanäyttely Ehtookotoon.

Perinneyhdistys haluaa pitää muistot kirkkaina

Talvisotaan liittyvä muistojuhla alkoi jumalanpalveluksella Lempäälän Pyhän Birgitan kirkossa. Saarnassaan kirkkoherra Mikko Oikarinen totesi, että on erityisellä kiitoksella syytä muistaa urheita tekoja ja myös suuria uhrauksia, mitkä sotavuosina on jouduttu antamaan.

– Uskon, että Jumalan sana toi rohkaisua myös hirvittävässä taisteluissa ylivoimaista vihollista vastaan.

Hannu Turkkisen juontamaa aseveli- ja muistojuhlaa tahditti Tampereen Kotkien Weteraanisoittokunta. Tunnelmaa nostatti myös lempääläisen pelimanni Topi Koirasen esittämä, Veikko Lavin tekemä Evakon Laulu. Musiikin ja laulujen lomassa oli myös runonlausuntaa sekä ErP6:n perinneyhdistystä ylläpitävien karjalaissäätiöiden tervehdykset hengessä ”talvisodan muisto ei saa koskaan himmetä”. Tervehdykset esitivät Tauno Pessi Kaukola-Säätiöstä, Juhani Kaatonen Räisäläisten Säätiöstä, Hannu J. Paukku Sakkola-Säätiöstä ja Erkki Heiskanen Käkisalmi-Säätiöstä.

Muistojuhlan tärkeää antia oli myös veteraanien ja lottien mahdollisuus tavata toisiaan ja kertoa kokemuksistaan nuoremmille sukupolville. Talvisodan veteraaneja edustivat Väinö Poutanen ja Yrjö Raaska.

Lempäälän sankarihaudalle kunnia-vartioon saapuneet Maanpuolustuskorkeakoulun kadetit Tuukka Hellman ja Lari Toikka, jolla on juuria Sakkolasassa, osallistuivat myös pääjuhlaan. He avustivat veteraaneja ja lottia mm. ruokailussa ja kertoivat kysyjille nykyisestä maanpuolustus- ja upseerikoulutuksesta.

ErP6:n Perinneyhdistyksen vetovastuu siirtyi vuodenvaihteessa Käkisalmi-Säätiön puheenjohtaja Erkki Heiskalle Heinolaan. Perinneyhdistykseen voi kuka tahansa aiheesta kiinnostunut liittyä maksamalla 10 euron liittymismaksun Tampereen Seudun Osuuspankin tilille 522803-244162. Vuosijäsenmaksuja ei yhdistys kerää.

Marjo Ristilä-Toikka

Lottiakin oli juhlassa muistelemassa sotienaikaisia tapahtumia. Vas. Sirkka Kuuppo Lempäälästä, Henni Hatakka Tampereelta ja Laina Nuora Nokialta; kaikki lähtöisin Karjalan kannakselta Sakkolan pitäjältä.

Topi Koiranen taitaa tunnelmoida Evakon laulun. Taustalla Kotkien Weteraanisoittajia.

Yrjö Raaskalla oli tarvittaessa ”adjuvantteja” monin kappalein. Vas. Jalo Mäkinieni, Lari Toikka ja Teuvo Kuparinen.

ErP6:n uusi puheenjohtaja Erkki Heiskanen (vas.) lausui koskettavan, Valto Saran kirjoittaman Jussi Jääskeläinen -runon. Veteraanimuistoja ker toi Olavi Loponen, kuulolla juhlan juontanut Hannu Turkkinen.

Talvisodan kokeneet veteraanit Yrjö Raaska Sakkolasta ja Väinö Poutanen Räisälästä saivat kiitoskukkasen perinneyhdistyksen rahastonhoitaja Aila Alasen ojentamana. Pöytäseurueessa vas. veteraani Sulo Kopra Käkisalimesta ja Lempäälän kunnanhallituksen pj. Tuula Petäkoski-Hult.

Karjalaan jääneiden muistomerkille Lempäälän kirkkomaalla seppeleen laskivat Hannu Turkkinen, Eero Pilvinniemi ja Teuvo Viskari.

Keljan muistopatsaan suunnitelleen Eero Pilviniemen (oik.) organisoimana oli koottu Keljan taisteluita ja talvisotaa muisteleva valokuvanäyttely. Siihen tutustui mm. Tampereen entinen apulaiskaupunginjohtaja, sotahistoriaan perehtynyt Arvo Sipilä.

Kelja – yksi talvisodan ihmeistä

Juhlapuhuja Ilkka Puukka kertasi Keljan taistelujen kulkua – taistelujen, joissa osa miehistä taisteli kirjaimellisesti omilla kotipelloillaan ”konekivääri auran asemasta”, kuten yksi sakkolalainen alikersantti kuvailee Paavo Susitai-paleen kirjassa ”Karjalainen pataljoona talvisodassa”.

– Keljan taistelu tapahtui Taipaleen lohkon vieressä, jossa oli käyty jo monia kiivaita taisteluita talvisodan alusta alkaen. Vihollinen tunkeutui 25.12. jouluaamuna 18 asteen pakkasessa, saakan pakkassumun turvin Suvannon yli Suomen puolelle, arviolta noin 2000 venäläisen voimin. Samanaikaisesti vihollinen hyökkäsi peräti neljän divisioonan voimin Sakkolan ja Taipaleen välisellä rintamalla. Hyökkäys yllätti rintamajouluu viettäneet suomalaisjoukot.

Kahden päivän aikana paikalliset joukot tekivät kolme epäonnistunutta vastahyökkäystä. Vihollisen Keljan sillanpääasemaan pureutunutta noin kahta pataljoonaa oli vahvennettu tykistöllä ja jalkaväellä.

– Tapaninpäivän yönä 27.12.1939 klo 00.40 apuun hälytettiin Sakkolan Pannusaaressa, Kiviniemen pohjoispuolella armeijakunnan reservinä ollut Erillinen Pataljoona 6. Se saapui hiihtäen Keljaan aamulla kello 06, ja sai vastahyökkäystehtävän, jossa toiset olivat kolmesti epäonnistuneet. Teoreettisesti katsoen hyökkäys avoimessa maastossa ilman tykistön tukea oli tuomittu epäonnistumaan, kuvasi Puukka.

Kapteeni Saarelainen komennon mukaan hyökkäys tehtiin ilman tykistön tukea, ettei omiin olisi osunut.

– Monet taistelussa olleet siunasivat silloin niitä lukuisia syöksyharjoituksia, joita olivat asevelvollisuusajoina tehneet. Ne olivat ainoa pelastus aukean yli hyökätessä. ”Eteen tuli sitten niin jyrkkä rinne, etteivät saappaat pitäneet ja istuallaan sai laskea lopun matkaan” – näin muistelee korpraali Torikka edellä mainitussa kirjassa.

– Suomalaiset pääsivät viholliseseemaan, jossa käytiin ankara lähitaistelu myös pistimiä ja puukkoja hyväksi käyttäen. Koko pataljoona oli yhtenä myl-

Valtiotieteen tohtori, puolustusasiainneuvos, eversti evp. Ilkka Puukka. Kuva: Taisto Virkki.

lökkänä ilman minkäänlaista komppanioiden ryhmitystä.

Puolilta päivin vihollisen tykistö tuli kiihtyi erittäin rajuksi, ja lisäksi pommit koneet ja hävittäjät moukaroivat aluetta koko iltapäivän ajan.

– Suomalaisen sitkeä taistelu aiheutti kuitenkin pakokauhua vihollisjoukoissa ja taistelusta selvinneet vetäytyivät Suvannon jälle, jossa he olivat helppo maali suomalaisille.

Keljan lopputulos, vihollisen 4. divisioonan jalkaväen perinpohjainen lyöminen oli yksi talvisodan ilmeistä, pääasiallisessa roolissa ErP6:n 800 miestä. ErP6:n kokonaistappiot Keljassa olivat 150 miestä, joista 49 kaatuneita.

– Pataljoonasta muodostui sen jälkeen ”iskupataljoona”, jonka armeijakunta varasi käyttöönsä vaikeita tehtäviä varten. Pataljoonan tappiot talvisodassa olivatkin kovat, yhteenä 145 miestä, noin 15 prosenttia alkuvahvuudesta, summasi Puukka.

Keljan muistopatsas talviasussaan tammikuussa 2010 Sakkolassa, Keljan Runteenmäellä. Kuva: Mikko Strang.

Yrjö Jylhä isovanhempieni luona Enkkuassa

Viime syksynä ilmestyi Otavan kustantamana Vesa Karosen ja Panu Rajalan kirja ”Yrjö Jylhä – talvisodan runoilija.”

Ainakaan meille vähän varttuneemmille nuorille ei juuri tarvitse erikseen selvittää, mistä on kyse, kun teoksen nimen näkee. Varmaan useimmat muistavat 50- ja 60-lukujen koulutunneilla vähän rahiseviltä äänilevyiltä kuunnellut ”Kiirastulen” runot Yrjö Jyrinkosken pateettisina tulkintoina. Eikä taatusti ketään jätä kylmäksi talvisodan 70-vuotismuistoaikoina ja joulun maissa Pyhä yö -runon tiivis tunnelma: ”Oli muuan Jooseppi kirvesmies, hän siellä missä me muutkin...”

Kun avasin appeni lahjoittaman kirjan papereistaan syntymäpäivänäni, niin aavistin jo, mitä teoksesta löytyy. Kirjallisuudentutkija, tohtori Panu Rajala on perehtynyt Jylhän varhaisrunouteen ja runoilijan viimeisiin vaiheisiin, kirjallisuuskriitikko ja sotahistorian asiantuntija Vesa Karonen puolestaan Jylhän toimintaan talvi- ja jatkosodassa. Sitä kautta on löytynyt myös tieto upseerien majoituksesta Vpl Pyhäjärven Enkkuan kylään, josta Taipaleenjoen taistelupaikoille oli matkaa n. 25 km. Luutnantti ja komppanian päällikkö Yrjö Jylhä oli juuri ennen talvisodan alkua yhdessä joukkueenjohtajansa, vänrikki Mauno Pohjolan kanssa majoitettuna Kopperoisten talossa Enkkuassa. Tuolloin ei siviiliväestöä vielä oltu evakuoitu pois. Kopperoiset, eli Maria (1901-1970) ja Matti (1894-1975), olivat isovanhempani, jotka sotien jälkeen muuttivat nimensä Pirkkamaaksi ja asetuivat asumaan Huittisiin.

Mauno Pohjola on kertonut Jylhän pitäneen karjalaisista ruuista varsinkin patakalaista, jota mummoni oli heille toisinaan laittanut. Muistan itsekin mummon kertoneen, että kun upseerit olivat pyytäneet, että laittaisiko emäntä heille oikein karjalaisen ruoan, niin ”no mie sit laito sen minkä niist ruoka-

Maria ja Matti Pirkkamaa Huittisissa 1960-luvulla.

tarpeist ko sillo ol ni tehä saatto.” Kotiruoka oli maittanut, sillä Jylhä ei ollut sotaväen kenttäkeittiön ruokiin erityisemmin ihastunut. Kopperoisten 5-vuotias Leo-poika oli ollut kovasti Jylhän mieleen ja saanut syödäkin upseerien kanssa, vaikka emäntä siitä oli yrittänyt kiellellä. Leo oli kolme vuotta sitten edesmenneen isäni Väinön nuorempi veli, joka kuoli jo v. 1941 Alavudella. Isäni palveli talvisodan Pyhäjärven suojeluskunnassa ja jatkosodassa rintamalla.

Mummoni kertoi käyneensä sotien jälkeen tapaamassa Yrjö Jylhää Helsingissä. Runoilijaa vaivasivat jo tuolloin sairaudet, eikä Kiirastulen kaltaisia suurteoksia enää yrityksistä huolimatta syntynyt. Maineikkaan Tulenkantajat -ryhmän jäsen, runoilija, suomentaja, nyrkkeilijä ja upseeri, poistui elämästä v. 1956.

Lopuksi lainaan erään kohdan uutuskirjasta, sillä se kuvaa paitsi Jylhää myös tavallaan karjalaisia. Jyri Schreckin mukaan ”Hän ei ihannoisi sotaa, hän katsoo sodan yli tulevaisuuteen, elämään, parempaan aikaan. Varjon alta on pyrittävä valoon, uskottava ihmisyyteen, siinä Yrjö Jylhän runouden lopullinen suunta, vastaansanomaton tänään ja tästä eteenpäin.”

Juha Pirkkamaa
Jokioinen

Suomalaisten kansalliseepos Kalevala

täyttää 175 vuotta Kalevalan päivänä 28.2.2010

Kalevalan ilmestyessä 1835 Suomi oli neljännesvuosisadan oltu autonominen suuriruhtinaskunta. Tätä ennen vuoteen 1809 saakka Suomi oli ollut osa Ruotsin valtakuntaa.

Kalevala merkitsi käännettä suomenkieliselle kulttuurille ja herätti huomiota myös ulkomailla. Se synnytti suomalaisten keskuudessa itseluottamusta oman kielen ja kulttuurin mahdollisuuksiin.

Kalevala nosti pienen, tuntemattoman kansan muiden eurooppalaisten tietoisuuteen. Kalevalaa ruvettiin kutsua suomalaisten kansalliseepokseksi.

Suomalaisten kansalliseepos Kalevala ilmestyi vuonna 1835. Elias Lönnrot (1802-1884) koosti runoelman niistä kansanrunoista, joita hän merkitsi muistiin runonlaulajilta kuudella runonkeruumatkallaan vuosina 1828-1835 Suomessa ja Karjalassa. Lönnrot antoi runoelmalleen nimeksi Kalevala taikka Wanhoja Karjalan Runoja Suomen kansan muinosista ajoista ja päiväsi sen Kajaanissa 28. päivänä helmikuuta 1835.

Eepos jakautuu 32 runoon ja siinä on 12 078 säettä.

Runoaineiston yhä karttuessa Lönnrot alkoi työstää Kalevalasta uutta, laajempaa versiota. Tämä vuonna 1849 ilmestynyt Kalevala on se, jota suomalaiset ovat tottuneet kansalliseepokseensa lukemaan. Se sisältää yhteensä 50 runoa.

Kalevalan päivä

Kalevalan juhlinta helmikuun 28. päivänä johtuu siitä, että Elias Lönnrot päiväsi Vanhan Kalevalan esipuheen 28. helmikuuta 1835. Ensimmäisinä Kalevalan päivää ryhtyivät viettämään juhlapäivänä 1865 Keisarillisen Aleksanterin Yliopiston eli nykyisen Helsingin

yliopiston Savo-karjalaisen osakunnan ylioppilaat. Epävirallinen liputuspäivä se on ollut vuodesta 1950 lähtien. Vuonna 1978 se vahvistettiin viralliseksi liputuspäiväksi, jolloin se vahvistettiin asetuksella myös suomalaisen kulttuurin päiväksi.

Kansalliseepoksen kumpaakin painosta on juhlittu merkkivuosina näytävästi, erityisesti vuosina 1935, 1949, 1985 ja 1999. Vanhan Kalevalan 150-vuotisjuhlavuonna 1985 Suomessa järjestettiin yli 300 tapahtumaa ja ulkomaila lähes 200. Uuden Kalevalan 150-vuotisjuhlavuonna 1999 tapahtumia oli yli 700 Suomessa ja 42 muussa maassa.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on Kalevalan ensimmäinen kustantaja. Seuran arkistoissa voit tutustua Elias Lönnrotin Kalevalan muistiinpanoihin ja käsikirjoituksiin. Seuran kirjastossa voit tutustua Kalevalan erilaisiin laitoksiin ja käännöksiin sekä Kalevala-tutkimuksiin.

Seuran sivustossa www.finlit.fi/kalevala on tutkittua tietoa Kalevalasta, mm. vuoden 1849 Kalevalan teksti kokonaisuudessaan ja tarkistettuna, ja muutenkin laajasti tietoa Kalevalasta.

”Jokaisessa sukupolvessa on syntynyt useita sekä toisiaan täydentäviä että keskenään ristiriitaisia tulkintoja. Kalevala on avoin ja herkkä tulkinnoille.”

Kalevalaseura-säätiö edistää Kalevalaan ja suomalaiseen kansalliseen kulttuuriperinteeseen liittyvää tieteellistä ja taiteellista toimintaa. Kalevalaseura on perustettu 1919.

Kalevalaseura on koonnut Kalevalan 175-vuotisjuhlavuoden toimikunnan,

KALEVALA
175 VUOTTA
ÄR

jonka puheenjohtaja on Kalevalaseuran puheenjohtaja, professori Seppo Knuutila. Juhlavuoden pääsihteerinä on Kalevalaseuran toiminnanjohtaja Ulla Piela.

Toimikunta kokoaa tapahtumatietoja, koordinoi,ideoi ja tiedottaa juhluvuo-

den sisällöstä. Juhlavuoden visuaalisen tunnuksen ”Kalevala palaa” on suunnitellut graafikko Markus Itkonen.

Tunnus kuvaa eepoksen elinvoimaisuutta, sen moniin maailman aatteisiin ja ilmiansuuntiin leimahtelevia teemoja sekä siitä tehtyjä tulkintoja. Kalevala on valaissut suomalaista kulttuuria koko olemassaolonsa ajan, kipinänyt taiteilijoissa ja tutkijoissa niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Sanotaan, että jokainen sukupolvi on tulkinnut Kalevalaa omista lähtökohdistaan, mutta todellisuudessa jokaisessa sukupolvessa siitä on syntynyt useita sekä toisiaan täydentäviä että keskenään ristiriitaisia tulkintoja. Kalevala on avoin ja herkkä tulkinnoille.

”Kalevala palaa” -tunnus muistuttaa juhluvuo-

den teemasta ”**Mieleni Kalevala**”. Sekin korostaa Kalevalan tulkinnallisuutta ja rohkaisee runoelman lukijoita tekemään siitä omia tulkintoja.

Kalevalaseuran kotisivuilla www.kalevalaseura.fi on lisätietoja Kalevalan 175-vuotisjuhlavuoden tapahtumista.

Taisto Virkki

Lähteet: Kalevalaseuran ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran [www-sivustot](http://www.sivustot).

Kalevalajuhlatoimikunnille tiedoksi 1935

Kalevalaseuran juhlatoimikunnan ilmoitus

Keski-Vuoksi lehdessä 8.2.1935

Kaikkialla Suomessa valmistaudutaan viettämään Kalevalan satavuotismuistojuhlia. Helpottaakseen ohjelman järjestämistä Kalevalaseura lähettää huomioon ottaen monilta tahoilta saapuneet pyynnot toimikunnille maksuttomasti ohjelmaavustusta: valtioneuvos E.N. Setälän ja prof. Uno Harvan puheet, prof. A.V. Koskimiehen suorasanaistunut ”Kalevala kaunoiseni” sekä prof. Otto Mannisen kirjoittaman juhlarunon, saman joka lausutaan myös Helsingissä pidettävässä suuressa juhlassa 28.2.1935.

Kalevalaseura on valmistuttanut erikoisen, rinnassa kannettavan verrattain suurikokoisen Kalevalavuoden merkin Akseli Gallen-Kallelan luonnoksen mukaan, jonka aihe perustuu Väinämöisen soittoa kuvaavaan Kalevalan 44. runoon. Tätä merkkiä on rajoitettu määrä saatavilla. Hinta on 5 mk kpl:lta. Juhlamerkin myynnistä kertyvät tulot Kalevalaseura käyttää Kalevalaa koskevien hankkeitten edistämiseksi.

*Siinä vanha Väinämöinen
kyllä soitteli somasti,
kajahutti kaunihisti.
Soitti päivän, soitti toisen
yhtehen rupeamahan,
yhen aamun atriahan,
yhen vyönsä vyötäntähän,
yhen paitansa panohon.*

*Kun hän soitteli kotona,
huonehessa honkaisessa,
niin katot kajahtelivat,
permannot pemahtelivat;
laet lauloi, ukset ulvoi,
kaikki ikkunat iloitsi,
kiukoa kivinen liikkui,
patsas patvinen pajahti.*

Kalevalan 100-vuotispäivänä 28.2.1935

Teksti julkaistu Keski-Vuoksi lehdessä 1.3.1935

Suomen suvun ja Suomen kansan suuri kansallinen juhlapäivä oli 28.2.1935. Tällöin tuli kuluneeksi 100 vuotta Kalevalan ensimmäisen painoksen ilmestymisestä, vuosisata, joka on ollut merkityksellisin joka suhteessa kansamme elämässä.

Kaikkialla yli koko Suomenniemen juhlittiin kansaneepoksemme suurta muistopäivää mieliin painuvien juhlamien. Vaikuttakoot nämä juhlatilaisuudet elähdyttävästi ja hedelmöittävästi koko kansamme hengenelämään ja sen jatkuvaan kehitykseen.

Tällaisena juhlapäivänä johtavat kuitenkin ajatukset siihen tosiseikkaan, joka panee epäilemään, onko Kalevalalla nykyisin todellakin niin keskeistä ja merkityksellistä asemaa ajatuksissamme hengenelämässämme kuin sillä tulisi olla. Eikö se pikemminkin ole nykyisin kuollut kirjain, jota kyllä kunnioitetaan, mutta jota ei tunneta, johon ei kiinnitetä huomiota. Ei voitane väittää, että Kalevala olisi nykyisen polven tietoisuudessa ja henkisenä omistuksena siinä määrässä kuin se aikaisemmin on

ollut ja tulisi edelleen olla. Pinnallinen tieto Kalevalan sisällyksestä on kyllä laajalle levinnyt, mutta Kalevalan henkisten arvojen tuntemus ja sen kansallisen kauneuden tajuaminen on vielä monasti kovin alkeellista. Tosin suomalaiset koulumme istuttavat tätä tietoa kasvavaan nuorisoon, mutta voidaan kysyä, tekeekö nykyinen suomalainen koulukaan kaikkensa saattaakseen Kalevalan todelliseksi kansankirjaksi. Useimmissa tapauksissa eivät oppilaat rakasta oppikirjojaan ja valitettavasti käsitellään kouluissamme Kalevalaakin tavallisena oppikirjana. Joka tapauksessa on kiistämätöntä, että tutustuminen Kalevalaan kaipaa syventymistä ja eläytymistä kansaneepoksemme sisällykseen ja henkeen sillä tavalla, että siitä todellakin tulee osa sisintä suomalaisista olemustamme.

Olkkoon tämä ylväs 100-vuotisjuhlapäivä omiaan muistuttamaan kaikkia kansalaisia siitä. Että Kalevala on se hengentuote, jota luetaan ja käytetään niin ahkerasti, että se todella kuuluu suomalaisten käsissä, niin kuin aikoinaan

sanottiin Agricolan aapiskirjassa. Antakoon tämä riemuvuosi voimakkaan sysäyksen kaikissa kansankerroksissa uuteen, elävään Kalevala-harrastukseen. Tätä juhlaa vietetään parhaiten siten, että kansakunnan kaikki jäsenet asettavat tehtäväkseen uudelleen henkisesti valloittaa Kalevalan sisällyksen, tuntea sen omakseen.

Nykyisellä sukupolvella on entisiin verraten monet edut puolellaan hengen viljelyksessäänkin. Nyt ei enää lukutaidon puute eikä kirjojenkaan puuttuminen estä valistuksen ja sivistyksen leviämistä syrjäisemmillekin seuduille. Sadassa vuodessa on tapahtunut valtava kehitys, joka merkitsee suomalaisen hengenelämän valtavaa nousua. Kansamme henkinen olemus on suuresti muuttunut. Tämä tiedollinen ja henkinen sivistys tekee mahdolliseksi tavallisellekin kansalaiselle omistautua Kalevalan tutkimiseen ja tuntemukseen. Olkkoon riemuvuoden ehdoton tunnus: Kalevala kunniapaikalle jokaisen suomalaisen kirjakaapissa.

Tulkoon Kalevalasta todellinen kan-

sankirja, joka kuuluu kansan käsissä, elää sen huulilla ja sydämissä. Vasta silloin on kansaneepoksellemme annettu sille kuuluva arvo ja paikka suomalaisessa sivistyspiirissä. Entisestä pinta-työisestä, ylimalkaisesta otteesta Kalevalaan on luovuttava ja saatava tilalle persoonallinen, lämmin ja välitön suhde tähän kirjaan.

Kaikki ne tyhjentyvät kauneusarvot, joita Kalevalassa on, on saatettava jokaisen jaloa henkistä elämänsäilytystä tavoittelevan kansalaisen omiksi. Kalevalan suomalainen henki, sen

puhdas ja syvä elämänsäilytys on saatava antamaan entistä enemmän leimansa Suomen kansan elämään. Kalevala on osa Suomen kansaa, sen henkistä omaisuutta, jota on käytettävä ja viljeltävä. Silloin tullaan havaitsemaan, että se on tyhjentyvät lähde, josta riittää hengenvoimaa vielä tulevillekin sukupolville. Kalevalan yleisestä ja syvästä tutkimuksesta on syntyvä uusia voimakkaita henkisiä herätteitä, jotka vaikuttavat nykyisen ja tulevien sukupolvien hengenelämän rikastuttamiseksi ja laajenemiseksi. Kalevala ei

vielä ole lähestulkoonkaan tyhjennetty.

Tässä mielessä on ryhdyttävä tänä juhluvuonna Kalevalan uuteen henkiseen valloittamiseen. Silloin tulee vuodesta todellinen juhluvuosi, joka vieteään arvokkaasti ja pysyväisesti. Lopujen lopuksi merkitsee sittenkin ratkaisevasti eniten, miten jokainen yksityinen kansalainen Kalevalaan suhtautuu ja missä määrin hän pystyy saamaan hengenvoimaa tuosta kuolematomasta eepoksestamme.

Kalevalan riemujuhlat 24.2.1935 Pölläkkälässä

Teksti julkaistu Keski-Vuoksi lehdessä 1.3.1935

Pölläkkälän seurojentalolla vietettiin Kalevalajuhlaa sunnuntaina 24.päivänä helmikuuta 1935.

Juhla muodostui varsin ehyttunneksi ja arvokkaaksi kansallishenkiseksi tilaisuudeksi. Suomen lipuin koristeltuun saliin oli kokoontunut yleisää kaikki paikat täyteen.

Ohjelman suorituksen aloitti suojeluskunnan torvisoittokunta kapellimestari Palomäen johdolla esittäen kaksi Melartinin ja Haapalaisen sävellystä. Tämän jälkeen opettaja Anton Uski piti sisäntörikkään tervetulo puheen.

Ohjelmassa seurasi sitten Toivo Harjun esittämä Eino Leinon runo ”Kimmon kosto”.

Lausuntaesityksen jälkeen esittivät Pölläkkälän Laulajat opettaja Anton Uskin johdolla laulut ”Terve Suomi”, ”Laula, laula veikkoseni” ja ”Mikä on laulu lainehilla”.

Pienen väliajan jälkeen esitti suojeluskunnan torvisoittokunta muutamia kappaleita.

Mielenkiintoisen ja muotokauniin juhlaesitelmän piti rehtori Yrjö Uotila. Hänen puheensa Kalevasta kiteytyivät ajatuksiin; ”Kalevala on elämän uskon runo, Kalevala on valoon pyrkimisen runo, Kalevala on elämän uhraamisen ja elämän alttiiksiannon runo, Kalevala on suurien miesten nöyrän mielen runo, kalevalainen henki on suurten miesten nöyrän mielen henki”. Puheensa lopuksi hän totesi, että sukupolvel-

ta toiselle on kalevalainen henki vaikuttanut milloin väkevämpanä, milloin heikompana. Me, nykyinen polvi, olemme nyt tulenvartijoina. Me kaikki toivomme Suomemme suureksi ja mahtavaksi. Tie siihen käy kalevalaisen hengen kautta. Kas näin uneksi ja kirjoitti kerran, suuri kalevalainen, Gallen-Kallela ”Meidän kansamme nousee vielä mahtikansaksi, jossa hämäläis-pohjalainen miehekkyyys ja juurevuus ovat yhtyneet karjalais-savolaiseen runollisuuteen ja uljuuteen. Ja tämän tapahduttua, Suomen kansa on palannut omaan itseensä, se nojaa silloin Kalevalaisiin juuriinsa. Se tulee nostamaan Suomen kansan sille tasolle, jolta se voi itse Eurooppaakin elähtyttää. Silloin on myös kuvaamataiteillamme, kirjallisuudellamme ja säveltaiteellamme, tieteellämme ja koko henkisellä viljelyksellämme suuri satoaikansa”.

Opettaja Paavo Tammivuori lausui Otto Mannisen kirjoittaman juhlarunon Tämän jälkeen lauloi kuoro ”Nouse riennä Suomen kieli” ja Kalevala-aiheisen laulun ”Nouse pois makoamasta” – soittokunnan säestämänä.

Viimeisen väliajan jälkeen naisvoimistelijat esittivät kansantantun ”Nauhapolkan ja sottiisin”. Ohjelman viimeisenä numerona oli Kalevala-aiheinen näytelmä ”Aino”. Kaunis juhlatilaisuus päättyi Maamme-lauluun yhteislauluna esitettynä. Tilaisuuden tuoton sai Keski-Vuoksen Yhteiskoulu.

Nim. Lauluveikon mietiskelyä Kalevala aiheesta

*Siellä syntyi Suomen suuri
kuulu, kaunis Kalevala,
kirja kaikkein kirjojemme,
tiedon taidon tallettaja,
laulun laajan lajittelija,
soiton suuren suorittaja,
ilon ilmoille tekijä,
surun suuren tulkitsija.*

*Menee päivät pääksytysten,
kuulu vuodet vuorotellen,
vaipuvat sataiset vuodet,
vaan ei mahdu maan rakohon,
salojen porohon pää’y,
jää’y järven jäätyville,
tieto teillä työnnytelty,
taloissa taottu taito,
soitto saatuna saloista,
kylisistä laulu koottu,
taika taattoin kammioista,
loitsu louhien lomasta.*

*Kalevainen kansalainen,
suuren Suomen suomalainen,
muinaismuistojen nimessä,
koko kansan kunniaksi,
taaton, maamon maireheksi,
Kalevala, kaunis kirja,
aarre armahin aseta,
parahille paikallensa,
pirtin pitkän pöydän päähän,
kodin kunniasijalle,
sitä tutki tunnossasi,
ajattelle aivoissasi,
mieli mielihetkinäsi,
ota oppia omaksi,
tietoa elinijäksi.*

Kooste: **Taisto Virkki**
Lähde: Keski-Vuoksi - lehti

**Mieleni minun tekevi,
aivoni ajattelevi
lähteäni laulamahan,
saa'ani sanelemahan,
sukuvirttä suoltamahan,
lajivirttä laulamahan...**

Vuosi 2010 on monien merkittävien juhlien ja tapahtumien aikaa.

Vuoksela-Seura ry täytti 6.1.2010 60 vuotta. Varsinaiset juhlat pidetään 6.6.2010 Hattulassa.

Karjalan Liitto täyttää 20.4.2010 70 vuotta eli liitto perustettiin heti talvisodan jälkeen 20.4.1940.

Karjalan Liiton tehtävänä tänä päivänä on karjalaisen kulttuurin esillä pito, säilyttäminen ja uudistaminen. Liittoon kuuluu yli 400 jäsenyhdistystä ja henkilöjäseniä lähes 50000 henkilöä.

Vuoden 2010 teemana on ”Karjalan Liitto 70 vuotta”. Kuluvana vuonna erilaisia tapahtumia on tarjolla runsaasti. Varsinaisena kohokohtana voitaneen pitää Karjalaisia laulujuhlia 18.-20.6.2010 Helsingissä. Karjalan Liiton nettisivuilta löytyy paljon tarkentavia tietoja, www.karjalanliitto.fi.

Vuonna 2010 tulee kuluneeksi 175 vuotta ensimmäisen Kalevalan ilmestymisestä. Aiheesta on lisää tietoa lehden edellisillä sivuilla.

Pitäjäjuhlia on tarjolla keväästä syksyyn. Juhlilla on pitkät vuosikymmenten perinteet. Väkeä on riittänyt, mutta mitenkä kauan? Keskustelua on käyty ohjelmistojen saattamisesta nuorta sukupolvea kiinnostaviksi. Olisiko jo aika pitäjaseurojen, säätiöiden ja sukuseurojen yhdistää voimavarat ja katsoa rohkeasti yhdessä eteenpäin.

Viimeistään maaliskuussa kevään ja alkukesän aikoja odotellessa, alkaa matkakuume vaivata monia. Kaipuu entisille kotitahnuille valtaa mielen. Monasti kuulee sanottavan, vastahan sinä siellä olit viime vuonna; eikö se jo

riitä. EI SE RIITÄ. Sisäinen henkilökohtainen polte entisten sukupolvien isien maille kiinnostaa ja innostaa. Vuokse- laan lähdemme 29.7.-1.8.2010.

Monet ovat laajentaneet myös tietä- mystään liikkumalla laajemmalla alu- eella Karjalan kannaksella kuin myös- kin Vienan Karjalan laulumaille. Kulke- minen siellä on vielä mahdollista, mutta kukapa tietää miten kauan. Entisajan maisemia ja taloja on nähtävillä vaikka- kin hiukan huonojen tieyhteyksien ta- kana.

Erilaista dokumentoitavaa riittää ak- tiivisille harrastajille. Vaikkakin entis- ajan muistajien lukumäärä vähenee, aukeaa erilaisten arkistojen aineistot salat julki. Erilaiset sähköiset määritte- lyt ja tallenteet antavat aivan uutta aja- teltavaa tiedon jakamiseen. Nuorisolla olisi kyky ja taito työskennellä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Mutta millä keinoin saataisiin luotua innostus asiaan?

Tutustukaamme itse tykönämme Ka- levalan sisältöön. Siellä on monia oh- jeita erilaisiin nykyajan elämäntilantei- siin. Joskus se vaatii vain hieman tun- netta ja kuvitteellisuutta ajattelussam- me.

*Lyökämme käsi kätehen,
sormet sormien lomahan,
lauloaksemme hyviä,
parahia pannaksemme,
kuulla noien kultaisien,
tietä mielitehtoisien,
nuorisossa nousevassa,
kansassa kasuavassa:
noita saamia sanoja,
virsii virittämiä
vyöltä vanhan Väinämöisen,
alta ahjon Ilmarisen,
päästä kalvan Kaukomielen,
Joukahaisen jousen tiestä,
Pohjan peltojen periltä,
Kalevalan kankahilta.*

Itse tuon sanoiksi

Taisto Virkki

taistovirkki@gmail.com

p. 0400 576722

03-3631750 jäi pois 31.1.2010

Karjalan Liiton 70- vuotisjuhlaa

Karjalan Liiton 70-vuotisjuhla- vuotta vietetään monin tavoin, luovassa on runsaasti tapahtu- matarjontaa pitkin vuotta. Juhlavuosi käynnistyi lauantaina 23.1.2010 Karja- lan kirkot ja hengellinen elämä -semi- naarilla.

Karjala kiinnostaa tutkijoita. Uusinta Karjala-aiheista tutkimusta esitellään 2.2. alkavassa ja koko kevään jatkuvas- sa 2000-luvun Karjala-tutkimus Studia Generalia -sarjassa.

Karjalan Liiton valtakunnalliset eku- meeniset hengelliset päivät pidetään Mikkelissä 6.-7.3.2010. Päivien teema- na on menestys ja uudelleen rakenta- minen.

Studia Generalia-luennot:

2.2. Karjala muistin ja utopioiden paik- kana, FT Outi Fingerroos.

9.2. Karjalainen nainen ja sankaruus, FT Tarja Kupiainen.

10.3. Evakkous kehollisena kokemuk- sena, HTT Anna-Kaisa Kuusisto-Arpo- nen.

17.3. Kerronnan merkitysten jäljillä – Matka ja koti siirtokarjalaisten muiste- lukertomuksissa, FM Ulla Savolainen.

22.4. Vastakkainasettelusta rinnakkais- eloon – ortodoksinen siirtoväki ja pai- kallisväestö, FM Heli Kananen.

27.4. Sosiaalinen vuorovaikutus kaak- koissuomalaisessa maalaisyhteisössä 1600- ja 1700-luvulla, FT Kari-Matti Pii- lahti.

KARJALAN LIITTO
1940-2010

www.karjalanliitto.fi

Tammelassa siirtoväen muistolaatta sai paikan sotaan lähteneiden muistokiven rinnalta

Siirtoväen muistolaatan paljastus juhlaa vietettiin 29.11.2009 Tammelan kunnantalo ja tilaisuudessa oli läsnä kolmisenkymmentä henkilöä.

Karjalaisten laulun jälkeen Tammelan Karjalaseura ry:n varapuheenjohtaja Ebba Penttilä totesi tervetuloitotuksessaan seuraavaa.

– Seitsemänkymmentä vuotta on tänä päivänäkin ihmiselämässä pitkä jakso. Tuollaiseen vuosimäärään mahtuu paljon tapahtumia, tilanteita ja sattumia ja yllätyksiä laidasta laitaan. Varsinkin viimeisten 70 vuotta eläneiden elämänkäärälle niitä on mahtunut. Näistä lähistoriamme vuosista ovat viime kuukausina kaikki halukkaat saaneet kuulla jokseenkin monipuolisen kertauskurssin eri tiedotusvälineiden kautta.

– Vuonna 1939 alkaneen koko maapalloa ravistelleen toisen maailmansodan tapahtumia on kerrattu kouluissa, lehdissä, on julkaistu kirjoja. On oltu joko samaa tai eri mieltä historian kullusta. Nuoretkin sukupolvet ovat heränneet kyselemään.

– Meitä tässä salissakin olevia, lähes kaikkia, ovat vuoden -39 jollakin henkilökohtaisella tavalla koskettaneet. Muistiin ovat lähtemättömästi jääneet mieleen omakohtaiset kokemukset, joiden muistoa on kuljetettu vuosikymmenet kuin itseltäänkin salaa repussa, jonka nyörejä on vasta viime aikoina ruvettu löysäämään. Tänä päivänä me kaksi evakkomatkaa tehneet rohkenemme itsellemme ja muillekin sanoa ”Ihme hyväst myö sittenki selvittii. Kyl mei on syytä olla kiitollissii siit kaikil meitä uuve elämän alkuu auttajil”.

– Tämä kiitollisuuden tunne on saanut Tammelan Karjalaseuran järjestämään tapahtuman muistolaatan kiinnittämisen Tammelaan asuttamisesta. Lounais-Hämeen alueella toimivat karjalaseurat ovat vuorollaan syksyn 2009 aikana järjestäneet vuoteen 1939 liittyviä

Eturiv.vas. Ebba Penttilä, Martti Pura, Keijo Turkki ja Matti Setälä.

tilaisuuksia. Tämä on yksi niistä. Yhteistyö karjalaseurojen välillä on lisääntynyt. Ilmassa on historian lehtien havinaa. Iloitsemme myös siitä, että olemme saaneet liikkeelle näin runsaasti väkeä.

Erikoiskiitoksen Ebba Penttilä osoitti Hattulan kunnanjohtaja Martti Puralle, joka lupautui esittämään vastaanottavan puolen tunteja ja maan luovuttamiseen liittyviä asioita. Puhe on tämän jutun jatkona.

Keskuudessamme on vielä henkilöitä, joilla on muistikuvia evakkomatkoille osallistumisesta. Näistä tunnoista kertoili Keijo Turkki, joka 12-vuotiaana lähti joulukuussa 1939 kohti Vilppulaa ja toisen kerran evakkomatalle kesäkuussa 1944. Hänen mielenkiintoiseen muisteloonsa palataan myöhemmin. Turkin perheen lopullinen sijoituspaikka oli Tammela.

Karjalaiseen tapaan musiikilla on tärkeä rooli tapahtumissa. Muolaasta lähtöisin oleva Raimo Mero säestäjänä Anni Järvinen. Vesala esitti laulut ”Repurin laulu” ja ”Karjala”.

Raimo Mero Tammelan Karjalaseura ry:n puheenjohtajan ominaisuudessa kiitti muistolaatan hankintaan saadusta tuesta Tammelan kuntaa ja Forssan Seudun Osuuspankkia.

Tammelan kunnan puheenvuoron käytti kunnanjohtaja Matti Setälä todeten, että tänään loppuunsaatettu projektihanke hienossa Manttaalinpuistossa on saanut täydennyksen. Puiston kahdessa suuressa kivessä, jotka aikanaan ovat nimetty Sipilän ja Nikulan kiviksi, sijaitsevat rinnakkain Tammelasta sotaan lähteneiden muistolaatta ja tänään paljastettu siirtoväen asuttamisen muistolaatta.

– Rinta rinnan ne siellä ovat ja niin niiden pitääkin olla.

Omakohtaisena muistona Setälä kertoi, miten hänen kotinsa naapureina Satakunnassa kaikki olivat karjalaisperheitä lähinnä Vpl. Pyhäjärveltä. Erityisesti hän muistaa Hiiri -nimisen isännän, joka peltoa raivaten oli jäänyt hänen mieleensä. Myönteisiä positiivisia muistoja yhdessä rinnakkain eletystä elämästä oli jäänyt Setälän mieleen, joita hän oli nuorena kokenut. Samalla hän ker-

toi isänsä kohtalosta jatkosodan ajalta. Isänsä jäämistöstä hän oli löytänyt Panssaridivisioonan komentaja Ruben Laguksen asiakirjan, jonka sisältö hänen mielestään sopii hyvin tähänkin päivään. Teksti kuului ”Milloin ikinä aseveljet mainitsevat panssaridivisioonan, silloin he myös tietävät kertoa sen iskuvalmiudesta, jossa sotilaallinen taito ja miehinen kunto yhtyivät sekä eteenpäinmeno hengestä, joka ei kohdannut minkäänlaisia esteitä. Suomen kansa käsittää isänmaansa itsenäisyyden ja oman vapauden syväksi oikeudekseen. Älköön koskaan tästä maasta väistykö se henki, joka on valmis puolustamaan tätä oikeutta viimeiseen saakka”.

Muistolaatan sijainnista on laadittu hallintasopimus 30 vuotta eteenpäin. Tammelan kunta tulee huolehtimaan puiston ja muistolaattojen ylläpidosta. Ne sukupolvet, jotka sitten aikanaan hallintasopimuksen jatkosta neuvottelevat, saavat viestin tältä ja edeltävien sukupolvien kohtaloista. Samaan aikaan tulee kuluneeksi 100 vuotta talvisodan syttymisestä.

Tilaisuuden päätteeksi laulettiin Hämmäläisten laulu.

Taisto Virkki

Raimo Meron tunteisiin vetoavia esityksiä säesti Ani Järvinen-Vesala.

Siirtolaiset sulautuivat, harrastukset hitsasivat yhteen

Kunnanjohtaja Martti Pura totesi tulevansa siirtoväen muistolaatan paljastusjuhlaan liikutusta tuntien esittämään tapahtumista talvisodan ajalta henkilöinä, joka on syntynyt kymmenen vuotta myöhemmin kuin talvisota alkoi.

– Kysyin eilen hyvältä ystävältäni eläkkeellä olevalta ammattisotilaalta, miten onnistuu 10 vuotta sodan jälkeen syntyneeltä henkilöltä arvioida niitä tunteja ja tilanteita missä 70 vuotta sitten oltiin. Hän kertoi koko työuransa ajan sotahistorioitsijana puhuneensa sodasta ja hänkin on syntynyt 1947. Tämä jokin verran madalsi kynnystä asettua tälle paikalle, totesi Pura puheensa alkajaisiksi.

– Tasan 70 vuotta sitten nuori itsenäinen kansakunta eli kauhun, pelon, epävarmuuden ja vihan tunteja. Neuvostoliitto oli ampunut omia kansalaisia kohti ja haki syytä hyökätä Suomeen. 70 vuotta kesti ennen kuin virallinen Venäjä tunnusti tämän raukkamaisen teon. Tuskin löytyy montaa vastaavaa esimerkkiä maailmasta, että suurvalta raaasti hyökkää rauhallisen kansakunnan kimppuun. Niin kuitenkin kävi.

– Se kuva mikä minulla on evakkotai-paleista, liittyy lapsena kuulemiini karjalaisten kertomuksiin, filmeihin, arkistokuvuihin tai virallisiin dokumentteihin. Vaikka sain olla töissä aikanaan Kansanhuoltoministeriössä lähes 10 vuotta, en kuitenkaan lähde arvioimaan siirtoväen asutusta maanhankinnan näkökulmasta tai esittämään mitään lukuja. Esitän vain yhden henkilön tunteja, miltä minusta karjalaisten tulo Tammelaan on tuntunut.

– Voin vain kuvitella, että tuohon aikaan ei ollut pikiteitä, ei lämpimiä autoja, ei umpinaisia täysvaunurekkoja, vaan oli hyvin vaatimattomia kuljetusvälineitä talvisella tiellä, johon kaikki lähtivät. Ihminen joka ei ole evakkotai-valta kulkenut, ei voi sitä ymmärtää kuin hyvin pieneltä osalta. Täällä joukosamme on henkilö, joka syntyi toisena talvisotapäivänä keskellä sodan melskeitä. Sitten on niin ihmeellinen yhteen-

sattuma, että hänen ensimmäinen lämmin asunto löytyi talosta, jossa tällä hetkellä vanhin poikani perheensä kanssa asuu.

– Isäni kanssa pienenä töitä tehdesä hän aina sanoi minulle, älä aina laula. Erityisesti silloin, kun hommat eivät oikein sujuneet mallikkaasti. Ensimmäinen laulu, jonka opin pienenä laulamaan oli karjalaisten laulu. Sen minulle opetti naapurissa asunut Ida Kari. Ja kun sitä lauloin kotona niin isoäitini, jonka sukujuuret ovat Etelä-Pohjanmaalta, ei muistini mukaan milloinkaan kritisoinut karjalaisten tuloa paikkakunnalle. Mutta jotenkin alitajuntaisesti jäin miettimään, kun hän kerran tokaisi ”Missäs olet tuollaisen laulun oppinut”!

Kouluaikana oli sitä sodan jälkeen syntyneiden ihmisten sopeutumisen aikaa.

– Muistan joissakin kokouksissa ja tilaisuuksissa käyneenä, että ne karjalaiset, jotka eivät enää ole keskuudessamme, iäkkäinä ihmisinä tulivat tänne, heillähän suru oli suunnaton ja päivittäin. Mutta se sukupolvi, joka nuorena alkoi rakentaa uusia asuinsijoja, heillä kaikilla oli niin paljon työtä että se suru osittain jäi sinne työn joukkoon.

– Meitä sodan jälkeen syntyneitä oli paljon. Vuonna 1949 syntyi 105 851 lasta ja minä olin yksi heistä. Suomi nousi yllättävän nopeasti sodan jälkeisestä ajasta ankaralla työllä puutteellisissa oloissa ja varmaan sodankäyneiden miesten suuri tuska oli paitsi henkisiä tuskia myöskin monia rankkoja fyysisiä vaivoja.

– Voin kuvitella, että paikallisesti nuoriso ja 1920-luvun ja 1930 luvun alkupuolella syntyneet alkoivat kasvaa yhteen harrastusten kautta. Esimerkkinä tulee mieleen, kun katselen täällä mukana olevaa Sulo Karosta, yksi erityinen ilmentymä, että karjalan pojat ja Hämeen nuoret lähtivät porukalla Pariisiin näyttelämään ”seitsemää veljestä” hitsautuen näin yhteen. Kuuluivat samoihin urheiluseuroihin, seurakuntatyöhön, osallistuivat kunnallispolitiikkaan ja muutoinkin yhdessä näin ra-

kensivat tätä maata. Joskus tietysti nousi esiin asioita, jotka taustalta kummuten liittyivät asutustoimintaan. Mitään kummempia riitoja ei niistä kuitenkaan tullut. Jokainen suomalainenhan antoi sodanjälkeisenä aikana ison uhrin, luovutti itsestään paljon, mutta ylivoimaisesti eniten karjalainen siirtoväki.

Juhlapuhuja Pura halusi lopuksi ottaa esiin omia tuntemuksiaan.

– Omalla luokallani Portaan kansakoulussa ja Forssa lyseossa oli puolet vähän toisenlaista murretta puhuvia nuoria. Emme kuitenkaan keskustelleet hämmäläisyydestä tai karjalaisuudesta. Meitä kaikkia yhdisti nuoruus, koulu- luokka, yhteiset harrastukset. Myöhemmin hämmäläis-/karjalaisnuoret solmivat keskenään avioliittoja sulassa sovussa. Murre oli erityinen piirre ja perheiden sisällä saatettiin puhua molempia murteita riippuen keitä keskusteluun osallistui.

– Poliitiikan saroilla sain tutustua lahjakkaisiin, tasavallan kannalta merkittäviiin karjalaisiin. Nimistä erityisesti haluan mainita Johannes Virolaisen, Veikko Vennamon, Nestori Kaasalaisen ja Riitta Uosukaisen.

– Nuoremista tulee mieleen karjalainen nykyaikuttaja Markku Laukkanen unohtamatta täällä Lounais-Hämeessä olevia entisiä ja nykyisiä edustajia.

– Sitten lähipiirissäni on useita tuntemia ihmisiä elämäni varrelta; Keijo

Turkki ja hänen siskonsa Hilka, Ida ja Kari Urho sekä heidän poikansa Onni. Paavo Liski oli erittäin lahjakas sielukas taiteilija. Paavolla oli tekeillä suuryö karjalaisten elämänvaiheista, mutta se jäi tekemättä. Toivottavasti joku hänen työtään osaavasti jatkaa.

– Kun tämänpäiväisiä uutisia seuraa, unohtuu se, että Suomi on kokenut samoja asioita. Pommituksia Lähi-Idässä tai kauempana Aasiassa. Talvisodan pommituksissa esimerkiksi Helsingissä kuoli yhdellä kadulla yhden tunnin aikana 60 suomalaista.

– Tämän muistokiven merkitys Tammelalle ja koko maalle on äärimmäisen tärkeä. Uskon että itsenäisen Suomen kansalaiset vielä 100 vuoden jälkeen poikkeavat kiven luo lukemaan tekstin. Toivottavasti he hahmottavat, mistä Suomessa on ollut kysymys vuonna 1939 ja sen jälkeisinä vuosina.

– Muistomerkki on tärkeä ja antaa voimia ja ymmärrystä kestää tämän päivän ongelmat. Meillä tänä päivänä on ongelmia yhteiskunnallisten palvelujen tuottamisessa, mutta ne ovat vain murusia verrattuna 70 vuotta sitten olleisiin tapahtumiin.

Lopuksi kunnanjohtaja Martti Pura toivotti tervetulleiksi vuokselalaiset kuten kaikki muutkin Hattulaan 6.6.2010 juhlistamaan Vuoksela-Seura ry:n 60 vuotista toimintaa ja sen tekemää arvokasta kotiseututyötä.

Arepyhä- tapahtuma kutsui yhteen vuokselalaisia

Vanhoja perinteitä noudattaen kokoontui parikymmentä henkilöä tapaamaan tuttuja ja muistelemaan menneitä Karjalatalon Sortavalasaliin joulukuun 29. päivänä 2009.

Arepyhän tapahtumalla on pitkät perinteet. Helsingin seudun Vuoksela-Seuran alaosaston toiminta alkoi 13.3.1975 ja Vuoksela-Seuran johtokunta vahvisti säännöt 28.6.1975. Arepyhäilta on kuulunut osaston vuosittaiseen toimintaan. Alaosasto toimi aktiivisesti 1990-luvulle asti ja viimeisin vuosikokouspöytäkirja löytyy arkistoista päivämäärällä 10.5.1993.

Arepyhäilta-tapahtuma on sisällynyt sittemmin Vuoksela-Seuran vuosittaiseen toimintaan kuitenkin tänä vuonna ”Arepyhä-tapahtuman”-nimellä. Tämä johtuu siitä, että alkamisaikaa on siirretty illasta iltapäivään.

Tilaisuuden avauspuheenvuorosaan Vuoksela-Seura ry:n varapuheenjohtaja Kauko Komonen toivotti osanottajat tervetulleiksi. Samalla hän totesi, että ohjelma on vapaamuotoinen seurustelun, muisteloitten ja kahvituksen merkeissä tapahtuva yhdessäolo.

Joulun liittyy monia perinteisiä lauluja ja niiden sisältö hermistää mielet joulun sanoman merkeissä. Näin tapahtui nytkin, kun ensimmäisenä yhteislauluna laulettiin Leevi Madetojan säveltämä ja Alpo Noposen sanoittama ”Arkihuolesi kaikki heitä”. Tämän jälkeen seuran sihteeri Ebba Penttilä Aune Komosen avustamana laitoi kahvipöydän koreaksi. Pöydän antimet olivat runsaat ja mukana oli tietysti myös karjalanpiirakoita tarjolla totta kai. Palan

Kunnanjohtaja Martti Pura piti lämminhenkisen puheen siirtoväen asuttamisen muistolaatan paljastusjuhlassa 29.11.2009 Tammelassa.

Vas. Kauko Komonen, Ebba Penttilä ja Veikko Juvonen vaihtavat mielipiteitä kahvinjuonnin aikana.

painikkeeksi laulettiin suomalainen kansanlaulu ”No onkos tullut kesä”.

Tilaisuus jatkui henkilökohtaisella esittelykierröksellä, jolloin kukin esitteli itsensä, lähisukunsa sekä jonkin muistikuvan menneestä. Mielenkiinnolla kuunneltiin ja moni tuttu paikannimi, kutsumanimi, mennyt tapahtuma piti mielen vireänä. Tutut sanat esiintyivät monesti; Uusikylä, Ventelä, Vuosalmi, Äyräpää, Virkkilä, Päiväkivi, Noisniemi, Kuninkaanristi, Räihäranta, Alhola, Sammutoja, Hirvisaari herättivät tunteita ja muistoja pintaan.

Vanhat sannonnat ja henkilöiden kansanomaiset nimet olivat tuttuja monelle. Entisaikaan joku paikka oli saanut kunnian esiintyä jopa runon muodossa; Pölläkkälä oli vuokselalaisille ja erityisesti uuskyllöisille tärkeä keskinäisen kassakäymisen paikkakunta. Veikko Juvonen, joka tunnetaan Ventelän Veikkona, muisteli Pölläkkälää runolla, joka alkoi ”On sahajauho ja lautatori liki Vuoksen rantaa, Pölläkkälä -nimeä tää paikkakunta kantaa ...”.

Vuoksela-Seuran vuoden 2010 ajan-kohtaisista asioista kertoili Taisto Virkki. Seuran 60-vuotisjuhlat ovat 6.6.2010 Hattulassa. Kotiseudulle on mahdollista mennä heinä-elokuun vaihteessa. Seuran toimesta tehdään naapuripitäjäyhteisöjen kanssa tiivistä yhteistyötä, jolloin voidaan voimia yhdistäen saada vauhtia omaankin toimintaan.

Vuokselalaisten yhdistävänä tekijänä on myös riittävä tiedottaminen. Sakkola-Säätiön julkaisema Suvannon Seutulehti yhteisenä Sakkolan, Metsäpirtin ja Vuokselan kotiseutulehtenä jakaa tietoa niin menneistä ajoista kuin nykyisyydestäkin.

Vuoden 2010 ensimmäinen jäsentiedote postitetaan tammikuussa.

Vuokselalaiset ovat vuosikymmenten aikana sopeutuneet hyvin nykyisille asuinsijoille. Nuorempi polvi on kouluttautumisen ja työolosuhteiden vuoksi levittäytynyt laajalle niin koti- kuin ulkomaillekin. Vuokselalaisten sijoituspitäjiä ei tänä päivänä enää ole itsenäisenä hallinnollisten uudistusten myötä. Viidestä vuokselalaisten sijoituspitäjästä enää kaksi on itsenäistä kuntaa, Hattula ja Tammela.

Tammelassa Tammelan Karjalaseura ry:n toimesta oli hankittu ”Siirtoväen muistolaatta”, jonka paljastustilaisuus oli ollut 27.11.2009. Tapahtumasta otettu video katseltiin Taisto Virkin esittämänä lopuksi.

Karjala ja karjalaisuus on tunteita ja muistoja täynnä. Tällä kertaa Ebba Penttilä lausui kirjoittamansa runon ”Vuoksen rannoille”.

Loppulauluna laulettiin ”Maa on niin kaunis”. Laulu on saksalainen sävellys ja sen on suomentanut Hilja Haahti. Laulu tunnetaan myös nimellä ”Toivio-retki”.

Parituntisen tapahtuman lopuksi Kauko Komonen kiitteli kaikkia, jotka olivat valmistelleet ja osallistuneet tähän vuokselalaisten perhemäiseen tapahtumaan. Mieliinpainuvana yksityiskohtana yhdessäolo muistetaan varmaan, kun hyvin tultiin toimeen ”yhdessä kahvilusikan” kierrättämisellä! Olemme saaneet vinkkejä myös tulevaan toimintaan.

Osanottajien puolelta kiiteltiin ihanaa tarjoilusta. Samoin myös siitä, että tulette Helsinkiin ja teette meille tämän mahdollisuuden osallistua tapahtumaan.

Taisto Virkki

Vuokselle

Vie tuulonon viestini Karjalaan,
vie kotoisten kunnaiden luo.
Kanna kaipuuni lapsuuden maailmaan
rantaniityille kulleroin kultaamaan.
Kerro virralle Vuoksen valtaisan;
rannoilles ain’halajan.
Vuoksen, Vuoksen, laulua niin rakastan.

Ei lapsuuden muistoja mielestä vie
vuosikymmenet vierieissään.
Varjoinen polku viel’ rantahan vie,
kivi lämpöinen siellä paikallaan lie.
Sille istun ja silmäni ummistan,
kuulen laineiden kuiskailevan;
Vuoksen, Vuoksen laulua niin rakastan.

Sorsaperhe ui suojaan kaislikon
vedenpinta kun värähtää.
Vuoksen selällä hinaaja lauttoineen
saa rantakivelle nousemaan veen,
nuo mainingit kiveni kirkastaa
ja rannan ruohoja keinuttaa.
Vuoksen, Vuoksen vesi on niin vilpoisaa.

Soutajan venho taas verkalleen
soljuu nousevaa päivää päin,
tuo hopeakylkisen saaliinsa sieltä
vuossatoja vanhalta, tutulta tieltä.
Vuoksi muistanut on omiaan,
vielä jakaa se antimiaan,
Vuoksen, Vuoksen saalista parhaimmillaan.

Sukupolvien saatossa uomissaan on
vedet vuolaasti virranneet.
Maa viljava pelloille kasvun suonut,
rantapoukama kodille paikan luonut,
entisaikojen kansalle Karjalan,
kasvupaikoista rakkaimman.
Vuoksen, Vuoksen rannoille näin palajan.

Kirj. Ebba Penttilä

Metsäpirttiläiset jatkavat tarinailtoja Karjala-talolla kerran kuussa

Metsäpirtti Seuran puheenjohtaja Kalevi Hyytiä kertoi tammiukuun tarinaillassa laajamittaisesta työstään, jota hän tekee koko ajan internetiin poikansa Esan kanssa.

Metsäpirtin kartalta alkavat löytyä kaikki talot, niiden asukkaat 1939, esipolvet ja evakkomatkat. Tietoa löytyy nettiosoitteesta www.metsapirtti.net/gps/.

Karjalan Liitto järjestää 11.2. Laatokkapäivän, paljon tietoa Laatokasta ja sen merkityksestä. Tilaisuudessa esitellään myös Laatokkaan rajoittuvat pitäjät.

”Suomessa olen minä syntynyt!”

Metsäpirttiläiset ovat kokoontuneet tarinailtoihin Karjalatalolle yli kolmekymmenen vuoden ajan. Illoissa kuulee vielä karjalan murrettakin; kun joku aloittaa niin toiselle tulevat tutut sanonnat mieleen.

Tarinaillat ovat sängen vapaamuotoisia tapaamisia, tuttujen ja uusien tulijoiden tarinoinnille on aina tilaa. Illoissa saa vanhaa ja uutta tietoa Metsäpirtistä. Viime vuosina on lisääntynyt mahdollisuus saada tietoa suvuista. Helsingin seudulla on muitakin metsäpirttiläisiä: kirvesmäkisiä, vaskelalaisia, hatakallaisia, joiden kanssa voitaisiin suunnitella yhteisiä tapahtumia.

Tarinailtoihin kokoonnutaan syys- ja kevätkautena joka kolmas keskiviikko kello 18. Maaliskuussa Kimmo Laulajainen esitelmöi talvisotaan liittyen. Huhtikuun kolmantena keskiviikkona kokoonnutaan Raita Karpon lauluiltaan – silloin ehkä kuullaan uudestaan Raitan tarinaillassa esittämä ”Sinilaine Laatokan.”

Tuokio tarinaillassa: –Meiä talo ol pitkittäi tie vieres, tuos kuvas näkkyy kaivovinti” Tuos ol Heiki talo ja sit ol Kätilö talo. Muistan, ko Kätilö Helena tul meil pitämää joulujuhlat, olliit laulut ja leikit.

- Kätilö Helena oli minun äitini!
- Herraisä.

Raita Karpo ja Pirkko Hyytiä karttaa tutkimassa.

”Ollaa sammaa perettä!”

Ensi kesän pitäjäjuhlisiin 3.7. Metsäpirttiin tuntuu olevan lähtijöitä – Turun bussi on täyttymässä, Etelä-Pohjanmaalta ollaan lähdössä, Peltosten sukuseura on varannut jo paikat Kiviniemestä. Metsäpirtti Seuran kyytiin pääsee Helsingistä. Matkailmoituksia on kevään aikana Suvannon Seudussa.

Lida Buda on viestitellyt Aila Martelius-Mäkelälle, että herra ja rouva Putin ovat kyläilleet Metsäpirtissä. Putin on todennut sovhoosin maidontuotannon mallikelpoiseksi, televisiossa oli näytetty. Raudun Igoran rinteille kuuluivat menneen laskettelemaan. Uusi kunnanjohtaja on nimeltään Stepanov.

Helka Korpela

Matkalle Metsäpirttiin

Turun Seudun Metsäpirttikerho järjestää matkan
Metsäpirttiin 2. - 5.7.2010.

Osallistumme pitäjäjuhlisiin 3.7.2010 Metsäpirtissä. Seuraavan päivän ohjelma on vielä avoin, mutta tarkentuu hyvissä ajoin.

Majoitumme Hotelli Losevossa, Kiviniemessä, jossa varattu aamupala ja illallinen. Kesän hintoja ei vielä ole saatavissa.

Paikkoja jäljellä vain muutamia – joten ilmoittaudu pikaisesti!

Matkatoimisto Matka-Mekka hoitaa tarvittavat järjestelyt.

Tietoja antaa: Aila Martelius-Mäkelä 050 - 5948712

Karjalanpaisti ja -piirakat juhluvuoden ruokaa

Karjalan Liiton naistoimikunta on valinnut Karjalan Liiton 70-vuotisjuhluvuoden ruuiksi karjalanpaistin ja -piirakat. Karjalanpiirakka on ”karjalan helmi, jossa ruiskuori suojaa pehmeää sydäntä”. Karjalanpiirakoita on valmistettu eri täytteillä kuten ohra, joka on täytteistä vanhin. Tavallisia täytteitä ovat myös peruna, riisi, mustikka, lanttu ja vaikka sienet. Nykypäivän piirakat ovat pieniä ja siroja herkkupaloja. Karjalanpiirakalla on myös EU:n nimisuoja.

Piirakan kuoritaikina:

2 dl vettä
4 dl ruissihtijauhoa
1 tl suolaa

Kaulimiseen karkeitu ruisjauhoja

Sekoita kylmään veteen ruissihtijauhot ja suola. Tee taikinasta kiinteä ja tasainen. Kauli taikinasta haluamasi muotoisia kuoria ja tee niistä ohuita. Kuoret voi tehdä edellisenä päivänäkin, jolloin kuorien väliin lisätään leivinpapereita ja kuoret laitetaan tiiviissä pussissa yöksi jääkaappiin. Piirakat on helpompi rypyttää, kun ne ovat yön ylitse vetäytyneet. Myös taikinan voi tehdä jo aiemmin pakastimeen ja ottaa sulamaan yön ylitse. Piirakat paistetaan kuumassa uunissa (275 – 300 astetta) rapeaksi, voidellaan voisulalla ja peitetään leiviniinalla.

Täytteitä:

Riisitäyte:

2 ½ dl vettä
7 dl maitoa
2 dl riisiä
½ tl suolaa
30 g voita

Kaada kattilaan vesi ja voi, kun vesi kiehuu lisää ryynit. Keitä noin 10 minuuttia, lisää maito ja anna puuron kiehua hiljalleen puoli tuntia, ota pois liedeltä ja pane kansi päälle ja anna hautua. Mausta loppuksi suolalla. Jäähdytä täyte ja aloita sitten piirakoiden teko. Täyte levitetään kakkaralle ja reunat rypytetään osittain täyteen päälle.

Perunatäyte:

1 1/2 l perunoita
3 dl maitoa
1 tl suolaa, 30 g voita

Keitä perunat ja survo kuohkeaksi täyteen. Sulata voi. Lisää maito, suola ja voisula täytteeseen. Jäähdytä täyte.

Ohratäyte:

5 dl vettä
15 dl maitoa
3,5 dl rikottuja ohraryynejä
2 tl suolaa
3 rkl voita

Kaada kattilaan vesi ja lisää voi. Kun vesi kiehuu, lisää ryynit. Keitä kunnes vesi alkaa haihtua. Lisää maito ja jatka keittämistä, kunnes ryynit ovat kypsiä. Mausta suolalla ja anna täyteen hautua kannen alla noin ½ tuntia. Jäähdytä täyte.

Karjalanpaisti

Karjalanpaisti on vahvaa ja elävää kulttuuriperinnettä. Paistia ovat tehneet isoäitimme ja paistintekotaitoa ovat vaalineet äitimme – ja nykyisin myös isämme. Karjalassa paistia tehtiin joka puolella ja jokaisella karjalaisella pitäjällä oli paistille oma nimensä. Tuttuja nimityksiä ovat lihapotti, uunipaisti, ruukkupaisti ja sakkolanpaisti. Paistin raaka-aineina on käytetty sianlapaa, naudanrintaa, lampaanlapaa, kaikkia yhtä paljon. On myös käytetty munuaisia ja joissain myös sian sydäntä. Alkuperäisissä ohjeissa neuvotaan liha laittamaan kokonaisena palana. Tätä suositaan myös nykypäivänä.

Raaka-aineet nykypäivän paistiin:

600 g sianlapaa (pieniä luita on hyvä olla mukana, niistä tulee makua)
600 g naudanrintaa
3 kpl sipuleita
kokonaisia maustepippureita
4-5 laakerinlehteä
2-3 tl suolaa, kylmää vettä

Leikkaa lihat kananmunan kokoisiksi paloiksi ja sipulit lohkoiksi. Pane lihapottiin tai uunivuokaan lihat, sipulit ja mausteet vuorotellen niin, että päälle tulee sianlihaa (ja mahdolliset luut). Lisää kylmää vettä niin paljon, että lihat melkein peittyvät. Lientä ei suursteta. Laita potti uuniin 180 asteeseen noin tunniksi, laske lämpöä 120 asteeseen ja hauduta vielä 2 tuntia. Karjalanpaistin tulee olla mehevää ja kauniin väristä.

Karjalaista ruokaperinnettä: Hapankaali- laatikko

Keräkaalin viljely oli ja on edelleenkin erittäin suosittua Venäjällä leviten sieltä Suomen puolelle. Muistan kuinka syksyisin valmistettiin osa kaaleista hapankaaleiksi ja osa säilytettiin kellarissa sellaisenaan käytettäväksi.

Kaalisalaatti oli talvisin tärkeä vitamiinilähde. Keväämmällä kaalisalaatin korvasi raikas hapatettu kaali. Hapankaalista valmistetaan myös herkullista kaalilaatikkoa.

Hapankaalin valmistusta varten oli varattu puusaavi, jossa kaali säilytettiin jäisenä ulkovarastossa. Sieltä sitten rouhittiin isohko jäinen kimpale sulamaan keittiöön. Kimpaleesta oli mukava raaputella herkkupaloja heti syötäväksi. Hapankaalista huuhdeltiin liika happamuus pois ja valmistettiin kaalilaatikkoa. Nykyään saa kauposta erittäin maukasta hapankaalia, jota ei tarvitse huudella, vaan se kelpaa heti laatikon valmistukseen. Ohje:

noin 1 litra hapankaalia
noin 250 gr sianlihaa (kastikelihaa)
vettä, suolaa, pippuria, sipulia

Sianliha pilkotaan pieniksi paloiksi, paistetaan hetki pannulla, lisätään pippuri ja sipulikuutiot. Laitetaan kevyesti voideltuun uunivuokaan hapankaali, paistetut lihapalat sekoitetaan ja kaadetaan päälle vähän suolalla maustettua kiehuvaa vettä. Paistetaan noin 150-200 asteen uunissa runsas pari tuntia. Laatikon koosta riippuen on käytettävä näppituntumaa.

Raili Leino (Kopperoinen)
Salo, Sakkolan Haparaisista

KAALIT VUODEN VIHANNES. Puutarhaliitto ry ja Kotimaiset Kasvikset ry on valinnut vuoden 2010 vihannekseksi kerivät kaalit: valkokaali, punakaali, savojjinkaali sekä suippokaali. Valinnalla on tavoitteena lisätä kasvisruokaa ja viljelyä. Kaalia on viljelty Euroopassa jo 2500 vuotta.

Evakkotaival yhä tuoreessa muistissa

Sakkolan Karholan kylästä kotoisin oleva Kerttu Virolainen, o.s. Kurikka, muistaa tarkasti evakkotaipaleensa vaiheet. Hän on käynyt kertomassa sota-aikoihin liittyvistä tapahtumista mm. Vesilahden koululaisille. Viime joulun alla, talvisodan syttymisen 70-vuotismuistovuonna, hän kertoi kokemuksistaan Vesilahden Karjalaisten tarinaillassa. Ohessa otteita Kertun, 88, kertomasta.

Vuoden 1939 syyskesä oli sellaista tapahtumarikasta aikaa. Linnoitusmiehet tulivat kannakselle tekemään kiviesteitä ja muita linnoitustöitä. Sen jälkeen Suomen hallitusherrat alkoivat matkata Helsingin ja Moskovan väliä neuvottelemassa alueluovutuksista. Mielenkiinnolla kuunneltiin radiouutiset niin monta kertaa päivässä, kun niitä annettiin, ja monesti huomasin, kuinka vanhempi väki vakavoitui uutiset kuultuaan. Mitä jos sittenkin tulee sota, ja mikä saattaakaan olla tämän rakkaan isänmaan kohtalo?

Oman kylän miehet lähtivät ylimääräisiin kertausharjoituksiin lokakuun 7. päivän aamuna suuntana silloinen Suomen ja Venäjän raja. Viikon kuluttua alkoi tulla meidän kylälle Keski-Suomen miehiä etupäässä Saarijärven, Viitasaa- ren ja Jyväskylän ympäristöstä asianmukaiset varusteet mukanaan. Minunkin kotiini oli majoitettu tupaan 30 miestä ja toiseen kamariin kaksi upseeria, siinä oli myös asekorjaamo. Toinen kamareista oli oman perheen käytössä. Meidän perheeseen kuului äiti, isä, kaksi veljeä ja minä. Siinä se kuusi viikkoa kului eikä ollut mitään vaikeuksia.

Marraskuun 30. päivän aamuna heräsimme mitään tietämättä ja aloitimme aamun edellisten päivien tapaan aamuaskareilla. Navettatyöt olimme jo tehneet, minä separoin maitoa ja äiti keitti aamukahvia. Tupaan tuli esikunnasta lähetti, joka kovalla äänellä ilmoitti, että sota on alkanut. Muista kun äiti alkoi itkeä. Kapteeni Tarvainen kiiruhti lohduttamaan äitiä, älä emäntä itke, on korkeintaan kaksi viikkoa, kun pääsette takaisin kotiin. Isä lähti samassa viemään vanhempaa hevosta Kiviniemeen,

”Minä jäin yksin kotiin hoitamaan lehmä, olinhan jo 18-vuotias.”

koska se oli määrätty luovutettavaksi armeijan käyttöön.

Noin pari tuntia sodan alkamisesta oli kulunut, kun äidin äiti ja veli saapuivat meille Metsäpirtistä. Hevoslen reessä oli pieni kuorma tavaroita ja hevoselle ruokaa. Joivat meillä aamukahvin, ja siinä kahvia juodessa suunniteltiin, kuinka tämä evakkoon lähtö oikein tapahtuu. Heillä ei ollut kotona aika kahvitella, kun oli lähettävä. Heti kun pääsivät Taipaleenjoen lautalla yli, niin viholliskoneet olivat jo evakkoon lähti- jöitä ampumassa.

Äitini pakkasi matkalaukkuun itselleen ja nuoremmalle veljelleni lämpimiä vaatteita ja evästä. Isän kotiin tultua he lähtevät heti matkaan junalla, ja mummo lähtee heidän mukaansa. Heillä oli reitti selvä, Pohjois-Savon Tervon pi- täjän sukulaistaloon.

Meille oli annettu tiedoksi, että jos sota syttyy, niin lähtö on evakkoon heti kun rintama siirtyy Suvantoon, olisimme liian lähellä rintamaa. Siinä puolen päivän aikaan isä saattoi mummon, äitini ja veljeni Haitermaan asemalle, josta he nousivat junaan ja jatkaisivat matkaa Savoon. Iltahämärissä isä teki kuorma rekeen, mutta ei voinut siitä kovin suurta tehdä, koska oli niin vähän lunta, mutta reki oli kuitenkin parempi vaihtoehto kuin kärrit. Kuorma tuli etupäässä ruokaa hevoselle ja petivaatteita. Isä ja eno lähtivät matkaan, tarkoitus oli jostakin nousta junaan, mutta aina vaan kehoitettiin jatkamaan matkaa, ja vähän yli viikon kuluttua he saapuivatkin perille.

Minä jäin yksin kotiin hoitamaan lehmä, olinhan jo 18-vuotias. Olen niin kauan, kun käsky tulee tyhjentää koko kylä siviileistä ja eläimistä.

Vanhempi veljeni oli käynyt syksyllä kutsunnoissa ja oli suojeluskunnan määräämissä tehtävissä. Hän kävi välillä minua katsomassa, että onko minulla vaikeuksia. Perjantai- ja lauantai-

päivät kuluivat ihan tavalliseen tapaan töiden merkeissä. Lauantai-iltana olin naapurissa pikkujouluissa, tulin kotiin noin kymmenen aikaan ja kävin nukkumaan mitään aavistamatta. Vähän jälkeen puolenyön meille koputettiin ja siellä oli viesti: nyt matkaan.

Laitoin reppuun evästä ja vaihtovaatteita, samassa tuli veljeni auttamaan lehmien laskuun navetasta ulos. Navettaan jäi vasikat, lampaat ja siat. Oli sovittu, että armeija korjaa ne. Lunta oli vähän maassa ja pakkasta 10 astetta, ja sinne lähdin taivaltamaan tuntematonta tulevaisuutta kohti.

Koti jäi asuttavaan kuntoon, verhot ikkunoihin ja matot lattialle, sillä olimme siinä uskossa, että lähtö on vain lyhytaikainen, ja jäähän veljeni sinne kotikylään. Veljeni saattoi minua muutama kilometrin ja sitten lähti takaisin omiin tehtäviinsä. Minä jatkoin vaivaloista matkaa eteenpäin, sillä lehmät olisivat mielellään palanneet takaisin kotiin. Noitermaasta lehmät pääsivät junaan, avovaunuissa ne jatkoivat matkaa Keuruulle saakka, tämä oli lehmien pääteasema – siellä oli niille sijoitusna-

vetat. Meidänkin lehmät olivat kolmen kunnan alueella; Petäjävedellä, Keuruulla ja Alavudella. Paimenten täytyi jatkaa Myllypellon asemalle, josta vuorostaan pääsivät tavaravaunuun. Henkilövaunuun pääsivät pienten lasten ja vanhusten saattajat.

Kolme vuorokautta kesti minulla matka sinne Tervoon. Oli itsenäisyyspäivä, kun olin perillä. Matka oli hyvin vaiherikas, yhden kerran kolmen vuorokauden aikana sain lämmintä kaurapuuroa, asemaa en muista. Lotat jakoi-
vat kaikille junassa olijoille puuroa, ja syödessäni tuli tunne, olinko koskaan syönyt näin hyvää puuroa.

Tavaravaunussa matkatessa oli vuoroin kuuma ja kylmä. Kun kipinämiikki nukahti, niin silloin kamiina jäähtyi ja heräsimme kylmään, kun taas kamiina hohti kuumuuttaan, niin kaikki olimme hiestä märkinä. Vaikka meistä karjalaisista sanotaan, että nauramme herkästi, niin silloin matkan aikana en nähnyt yhtään naurusuuta, itku oli paljon lähempänä.

Kun isä saapui Tervoon, hän etsi meille asunnon ja siinä olimme sen ensimmäisen evakkotalven. Veljeni kanssa olimme tiiviissä yhteydessä kotipuoleen. Minä helmikuun lopulla sairastuin ja Kuopion lääninsairaалassa leikattiin; siellä sain vastaanottaa talvisodan päättäneet rauhanehdot. Se oli kova isku Karjalan heimolle. Ainoa lohtu oli, että rakas isänmaa säilyi itsenäisenä.

Äiti ja isä olivat sitä mieltä, että lehmät tuodaan sinne Tervoon. Isä etsi uuden asunnon, johon myös saa lehmille kesäksi laitumen ja talveksi navetan.

Heti rauhan tultua vanhempi veljeni meni asepalvelustaan suorittamaan. Minä lähdin Jokioisiin karjanhoitokouluun, joka kesti kaksi vuotta. Äiti, isä ja nuorempi veli jäivät Tervoon. Isä haki keväällä lehmät sinne ja niin oli talous, mutta vailla omaa kotia.

Keväällä 1942 he palasivat takaisin Karjalaan. Koti oli osaksi purettu, mutta kesän aikana hän kunnosti sen asutavaan kuntoon. Koulusta päästyäni minäkin palasin sinne rakkaaseen Karjalaan synnyinkotiin. Näin minunkin talvisodan aikana alkanut evakkomat-
kani oli päättynyt.

Toinen, kesällä 1944 alkanut evakko-
taival, on oma lukunsa.

Kylien nimet Sakkolassa, Metsäpirtissä ja Vuoksella

Suvannon Seudun Sukututkimuspiiri kartoittaa yllämainittujen pitäjien sekä myös Raudun ja Pyhäjärven kylien nimiä ja nimien syntyä. Kelja lienee helpoimpia selitettäviä. Kylän alueella on joskus asunut ortodoksimunkki omassa kammiossaan, keljassaan. Mutta mistä on tullut Riiska, Saaroinen, Noisniemi ynnä muut? Oliko Kiviniemen alueella iso kivi, josta nimi?

Tiedätkö joskus kerrotun jotain kotikyläsi nimestä? Lähetä, soita tietosi. Pienikin tiedonmurunen vie asiaa eteenpäin. Oman perintötiedon siirtäminen tuleville sukupolville on tärkeää. Työryhmän puolesta:

Metsäpirtti
Harri Laine
040-5627050
harri.laine@
cs.helsinki.fi

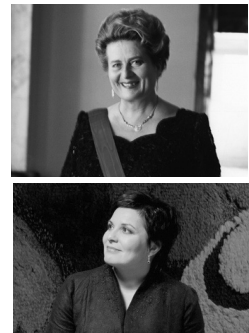
Sakkola
Leena Repo
040-7433254
leena.repo@nic.fi

Vuoksela
Pentti Warvas
050-5257703
pentti.warvas@
dnainternet.net

Asiantuntijan matkassa

Suvut kohtaavat Karjalassa 29.7.-1.8.

Karjalaisten sukuyhteisöjen liitto, Karjala-lehti, Sukuseurojen Keskusliitto ja Sukuviesti-lehti kutsuvat sukuja, sukuseuroja sekä pitäjöseuroja **Käkisalmeen** yhteiseen **Suvut kohtaavat Karjalassa** -tapahtumaan. Juhlapuhuja on valtioneuvos **Riitta Uosukainen** ja juhlassa esiintyy muun muassa **Sari Kaasinen**.

Metsäpirtti

Hotelli Losevo 29.7.-1.8., 4 päivää
30.7. Metsäpirtti-päivä
Karjalaisten sukuyhteisöjen liiton puheenjohtaja FM Eija Hatakka-Peltosen opastuksella

Bussireitti: Tampere-Akaa-Hämeenlinna-Helsinki-Kotka-Vaalimaa
Lisätietoja: Karjalaisten sukuyhteisöjen liiton puheenjohtaja FM Eija Hatakka-Peltonen, eija.hatakka-peltonen@pp6.inet.fi, p. 050 5125557

448 €

Vuoksela

Hotelli Losevo 29.7. - 1.8., 4 päivää
30.7. Vuoksela-päivä
Vuoksela Seuran edustajan Taisto Virkin opastuksella kiertäjelu.

Bussireitti: Tampere-Valkeakoski-Hämeenlinna-Tammela-Forssa-Helsinki-Kotka-Vaalimaa
Lisätietoja: Taisto Virkki, taistovirkki@gmail.com, p. 0400 576722

448 €

Lisätietoja:

KARJALAN LIITTO:
Saija Peltas
saija.peltas@karjalanliitto.fi
(09) 7288 1715

KARJALA-LEHTI:
Tuula Eskelinen
tuula.eskelinen@karjala-lehti.fi
(05) 5414 631, (05) 5414 600

SUKUSEUROJEN KESKUSLIITTO
Eine Kuismin,
toimisto@suvut.fi
(09) 4369 9450

Varaukset:

LomaLinja

Puh. 010 289 8100

www.lomalinja.fi

Nuoren vapaussoturin kauhunhetkiä Kuolemanlaaksossa

ALEKS KALLONEN (1898-1973) on kirjoittanut muistojaan vapaussodan ajalta mm. Kuolemanlaakson tapahtumista Raudun rajamailla. Kallinen oli lähtöisin Sakkolan Lapinlahdesta, ja hänen perujaan olevan kirjoituksen on Suvannon Seudulle luovuttanut poikansa, Sakkola-Säätiön vpj. Esko Kallinen. Kirjoitus on ennen julkaisematon. Aleks Kallinen on sen kirjoittanut evakkona ollessaan Lempäälässä.

Miten vastenmieliseltä ja selkäpiitä karmivalta tuntuukaan jos aina kuolema! Kuvissa se esiintyy mustana pitkää viikatetta heiluttavana haamuna, tai pääkalloa ja sääriluita esittäväenä piirroksena, unissa takaa-ajavana mustana varjona ja ajatuksissamme kohteena, jonka me mieluiten unohtaisimme. Muistan entisen naapurin 50-vuotispäivänään tekemän tunnustuksen, kun hän kertoi, ettei saanut nukuttua koko viime yönä, kun tuli ajatelleeksi, ettei missään tapauksessa elä enää samaa aikaa, joka nyt taakse jääneenä tuntuu kovin lyhyeltä.

Muistan kun pikkupoikana hämärän tultua juoksimme silmät ummessa, sydän pampailien riihien ohi, jossa oli säilytetty ruumiita. Setäni riihessä oli torpan Antti riippunut parsiin kiinnitetyllä laudalla kaksi viikkoa, kun oli tavattu tieltä kuolleena eikä poliisikuulustelua saatu nopeammin käytyä eikä vainajaa maahan. Tuomas-ukko oli taas kotiriihessä kiikkunut ne viimeiset viikot maan päällä olostaan, mikä pani meidät kaukaa kiertämään mustaa tulta suitsevaa riihirakennusta.

Ei mikään ole niin väistämätön kuin kuolema, pikkuinen ero on vaan siinä, miten ja missä olosuhteissa se tapahtuu. Rauhan aikanaikin meitä kuolee lähes niin paljon kuin päivittäin syntyinkin, siellä miljoonan paikkeille viikossa, mutta kun nälkä, rutto ja sota alkaa

riehua keskuudessamme, saavuttaa kuolevaisuus mittasuhteet, mitkä meitä kauhistuttavat.

Kirjailijat ja runoilijat asettavat sädekehän usein kuolevien päähän, varsinkin jos hän kuolee marttyyrikuoleman, uskonvainoissa, vapautustaistelussa isänmaan puolesta tahi taistelussa ruttoa vastaan. Koirankuolema taas niille, jotka haudataan hävinneenä taistelussa, kapinassa, murhassa ja vankeudessa; synkkä kertomukseni koskee viimeksi mainittuja.

Elettiin ulkoisesti kauniita helmikuun päiviä. 7.2.1918 meitä oli kokoontunut kotini eteen parikymmentä nuorta poikaa joukossa jo 30 vuotta täyttäneitä miestä. Harjoiteltiin kivääriammuntaa edellä kerrotun riihen seinässä olevaan maaliin (naulalla seinään iskettyyn Pellerovo-lehteen). Kylässä oli suojeluskunnan käytettäväksi saatu 9 kivääriä, jotka luovutettaisiin perustettavalle ryhmälle, mikä heti lähtisi Antrean rintamalle karkottamaan sinne kerääntyneitä punaisia, kuten senaikainen sanonta kuului (ko. joukkoihin kuului venäläisiä sotilaita ja heihin liittyneitä suomalaisia). Oli itsestään selvää, että koetimme parhaamme päästäksemme joukkoon ja Heikki Suokkaan hankkiman 3 linjan kiväärin onnelliseksi omistajaksi. Monelle harjoitus oli ensimmäinen ja eräs kokelas pukikin ajatuksensa sanoiksi, kun ei saanut osumaa edes riihen seinään: ”Tökköpa siellä rintamalla sen suurempia vihollisia onkaan”, joten parasta lienee minun jäädä kotiin harjoittelemaan.

Karsinta päättyi ja olin yksi niistä onnellisista, jotka pääsivät mukaan taisteluun isänmaan vapaudesta. Lähtö tapahtui heti, oli kiire, viholainen painoi päälle ja kylälukuset alkoivat kello 10 kotonani, ja kun tämä on yksi niistä kolmesta kovasta päivästä vuodessa, valitsimme mielestämme aika kunniallisen tekosyyllä olla niistä pois. Rovasti

Elenius olikin siitä kinkereillä maininnut, esimerkkinä vaikka ei tietysti tiennyt niistä kaikista kiireen syistä.

Kuolema on korjannut jo viisi näistäkin lähtijöistä. Teen kunniaa heidän muistolleen.

Menimme Antrean ja jouduimme Karjalan armeijakunnan I pataljoonan I komppaniaan, siinä kun oli jo paljon sakkolalaisia Venäjänsaaren retkeltä jääneitä. Tästä komppaniasta oli muodostettu sellainen iskukomppania, joka Hämläläisen lentävien tavoin heitettiin Antrean kirkolla olevasta tukikohdasta sinne, missä apua kiireesti tarvittiin, vaalihan komppania venäjänsaarelaiten kunnialliseksi auttamisperinnettä.

Otimme osaa Noskuan ja Hannilan taisteluihin, kävimme rankaisemassa Pullilan punaisia, olimme viikon verran Ahvolassa, jossa kaatui ja haavoittui puolet joukkueestamme. Ahvola oli senaikainen ”Summa”, jossa ei peräännytty, maksoi mitä maksoi. Se vaati meiltä 18 miestä, mm. varakomppanianpäällikkö Paason ja joukkueenjohtaja Nas-kalin.

Nuolimme haavojamme Antrean kirkolla ja lepäilimme, jossa allekirjoittanut huilatessaan joutui ryhmänjohtajamme Väinö Virolaisen kanssa avustamaan Antrean haudankaivajaa hänen ylivoimaisessa kaatuneiden kotiinlähettämistyössään, kerron tästä noin esivalmisteluna lyhyesti. Antreassa on iso ruumishuone, jonne mahtui noin 30 kentällä kaatunutta yht’aikaa. Kun sotilas 30-40 asteen pakkasessa kaatuu kentälle, se jää kaikenlaisiin kummallisiin asentoihin – istuma-asentoon, ampu-ma-asentoon, juoksu, syöksy ja muutamat aivan suoraksikin, aivot ulkona, pää kranaatin repimänä, käsi pois, suolet ulkona yms. Meidän piti kuumassa ruumishuoneessa oikoa jäsenet, laittaa päät, kädet, jalat paikalleen, aivot korjata, siteet kääriä, riisua veriset vaatteet, pukea valkoisiin ja saattaa sankaa

rivainaja kotiseudulleen ja vihollinen Antrean yhteishautaan.

Kun kourussa oleva ruumis sulaa, retkahtelevat sen kädet ja jalat, suu painuu kiinni tai aukeaa auki, mahasta kuuluu kammottavia korahduksia, muutama mies putoaa ylhäältä telineeltä, jonne on nostettu sulamaan. (Kysyn teiltä hyvät lukijat: miten kauan viihtyisitte tällaisten sankarien seurassa).

Olimme iloiset, kun pääsimme kahden viikon esivalmistelun jälkeen lähtemään kohti Kuolemanlaaksoa, jonne etelärintamille taas tarvittiin jääkäri Urho Sihvosen I komppaniaa. Menomatalla kävimme Kuusaan rintamalla, pistäydymme Kiviniemessä, jossa Sakkolan pojat tahtoivat välttämättä panna pystyyn tanssit, vaikka ne olikin ankarasti kiellettyjä.

Jouduimme Raudun rintamalle taistelujen riehussa kiivaimmillaan ja moni Sakkolan mies vuodatti sydänverensä Raudun aseman ympäröimään maastoon.

Koitti sitten Raudun vapautuksen suuri päivä kauniin kevätpäivän tehdesä tuloaan. Kirkkaan aamuauringon noustessa murtautui 3000-4000 miehen vahvuinen vihollisjoukko läpi saartorenkkaan, kohti Maanselkää, kohti vapautta, elämää ja Venäjää. Mitä sitten tapahtui, kertovat sotahistoriat aika tarkasti, mutta minä koetan vain kuvailla nuoren vapaussoturin kauhukuvia, jonka ylirasittunut sielu ja ruumis on lioittelevan herkkä vastaanottamaan sodan kauhuja.

Kun ulosmurto tapahtui, oli komppaniamme saanut tehtäväkseen katkaista Raudun ja Venäjänpuoleisen raja-aseman Kurenmäen radan, ettei vihollinen pääsisi sitä ainoaa tietä myöten lähettämään lisää apujoukkojaan Rautuun. Rata katkaistiin ja näissä taisteluissa kaatui mm. komppaniamme jääkärit Acghan ja Limberg, ja eikös nuo joukkomme innostuksen vallassa samoin tein menneet Venäjän puolelle (vaikka se oli kielletty) ja valtasivat yksintein Kurenmäen asemankin.

Kun kotini oli lähellä ja sain sieltä hevosen, minut komennettiin ottamaan hevonen ja liittymään komppaniastamme muodostettuun puhelinkorjausryhmään. Ensimmäinen pioneeritehtäväm-

me oli vetää yhteys Raudun asemalta vielä taistelujen alaiselle Kurenmäen asemalle, minkä suoritimme korjaamalla Raudun ja Kurenmäen asemien välinen entinen rautatien puhelinlinja, harhalevien ja taistelevien omien ja vihollisten seuratussa touhujamme. Mutta kun olimme siviilivaatteissa korkealla ratavallilla ja pylväissä, ei kellään liene ollut aikaa ottaa touhuistamme selvää, joten illan hämärtyessä saimme Kurenmäen asemalla yhteyden Rautuun, vaikka pauke ja rätinä tekivätkin kuuluvaisuuden heikoksi.

Puhelimessa saimme selville, että meidän on saavuttava Raudun asemalle, joka oli aamulla miehitetty ja siihen tavaraunuun on esimiehemme perustanut puhelinkeskuksen, johon voimme jättää tarvikkeemme. Palasimme samoja jälkiä Rautuun ilman mitään välikohtauksia keväisen yön kääriessä taistelutantereet harmaaseen verhoon.

Kun Raudun asemalla ei ollut kuin tulta ja savua ja hevoseni kärsi jo janoa ja nälkää, kehotti viestijoukkueen johtaja minua viemään hevosen Maaselän hoviin, mistä saisin sille ja itselleni ruokaa ja asunnon. Hän huomautti kyllä, että siellä on taistelujen jäljiltä vähän siivotonta, mutta eihän sotamies saa ruumiita peljätä, mihin minä urhoollisesti vastasin jo niitakin nähneeni.

Jos minä olisin silloin aavistanut, että tulen kulkemaan yksin keskiyöllä läpi KUOLEMANLAAKSON, olisin ehdottomasti kieltäytynyt, olisin itse ja antanut hevoseni kärsiä nälkää viikkokaupalla panematta meitä kumpaakaan alttiiksi niille järkytyksille, joita kuulimme ja näimme tuon kolmen kilometrin matkalla Raudun asemalta Maaselän hoviin kautta Kuolemanlaakson.

Noustessani nyt tyhjään laitarekeen, asemalla pisti silmiini kova palaneen lihan ja roskan sekainen kitkerä savu, joka oli syntynyt rakennusten sisään palaneista kaatuneista vihollisista. Hevonen hyppi ja korsahteli, paha oli löytää oikeaa tietä ulospääsyyntä asematarhasta.

Asemalta erkani maantieltä vasempaan sivutie sankan havumetsän suojaamana, jota vihollisemme oli käyttänyt pakotienä, kun se oli lyhin ja turvallisin. Tässä metsikössä oli valkois-

ten piiritysketju ollut, minkä uloshyökkääjät olivat tuhonneet. Siitä kertoi kymmenien kaatuneiden kasat kahdenpuolen tietä ja sadat rintamalinjalla hangille jääneet sotilaat.

Tämä sivutie liittyy Käkisalmen-Pietarin maantiehen Maaselän notkossa ennen joen siltaa ja noin 500 metriä sillalta liittyy Raudun Pietarin maantie vasemmalla ja oikealle erkaneen Maaselän hoviin johtava sivutie.

Saartorenkkaan murrettuaan ryntäsi sekasortoinen viholliskolonna tuolle jokilaakson sillalle kohta vastamäkeä nousevaa maantietä, vapautta ja Venäjää. Sen kolmeentuhanteen nouseva sotilas- ja siviilijoukko oli niin perinpohjin kyllästynyt suhniin ja lahtareihin, jotka aina ilmestyivät silloin kun niitä vähimmin odotti.

Niinpä nytkin 7:s pataljoona oli saanut tehtäväkseen miehittää saartorenkkaan eteläsiiven kirkolta Maaselkään saakka. Se oli muodostettu vakinaisista joukoista, jonka sotilaat saivat tulikasteensa Raudun taisteluissa ja pieni oli sen miesvahvuus taistelujen lopulla.

Leinikylän, viidentienristin ja Orjasaaressa suunnalla taistelivat vapaaehtoiset, mm. I komppaniammekin.

Heti kun ulosmurto havaittiin, hälytettiin kiireesti kaikki käytettävissä olevat reservit etäämpääkin sitä torjumaan. Maaselän hoviin sijoitetun 7:nneen pataljoonan miehet ehtivät aivan jokitöyräälle eteen ja vapaaehtoiset sivustaan ja viidentienristin taakse, joten hyökkääjä joutui uudelleen saarroksiin. Voitte kuvitella, millainen oli näytelmä, kun pari kolme komppaniaa tulittaa laaksonpohjaan ahtaalle tiekaistalle kasaantunutta miehistö- ja ajoneuvokolonnaa, mutta armoa ei anottu, ei pyydetty eikä annettu, ei ollut miestä, jolla olisi ollut aikaa ja halua siihen. Toisten oli päästävä eteenpäin hinnalla millä hyvänsä, toisilla oli määrä pysäyttää, sulkea pakotie maksoi mitä maksoi, ettei samat voimat pääsisi Viipurin piirittäjän selkään.

Niin siinä sitten kävi, että uloshyökkääjistä suurin osa sortui tuohon laaksoon, kahdeksansataa antautui vangiksi ja parisataa pääsi uudelleen saartoketjun läpi (jonka miehet olivat kaikki kaatuneet) kertomaan terveisiä Raudus

ta, joista eräs myöhemmin Inkeristä palannut kuvaili, että tsuhnat ovat haamuja, niitä nousee hangilta joka paikasta eikä niille pyssylläkään voi mitään.

Edellä kerrottuna yönä olivat ruumiit vielä pois korjaamatta, vihollisrykkeitä oli tien täydeltä, niitä riitti tielle ja tiensivuun, kun 1000 vainajaa eri asenoissa retkotti likaisenharmaata hankea vasten keväisessä yössä, noin 500 metrin matkalla.

Missä raato, sinne korpit kokoontuvat, sanoo sananlasku – niin täälläkin. Lämmin kevätilma ja veri sekä silpoutuneista ruumiista irronneet osat olivat houkutteleet kevätnälkäiset haaskalinnut ja pedot paikalle. En pysty kuvailemaan niitä öisiä ääniä, mitä ruumiskasoista kuului. Huuhkajan huutoa, ketun haukuntaa, korppien raakuntaa säesti jostakin kaukaa kuuluva kiväärien ammunta taustamusiikkina.

Hevoseni kieltäytyi kulkemasta eteenpäin, se hyppi sivuun ja korskui kovasti, milloin se hypähti syrjään tielle valahtanutta vainajaa ei se huomannut tiensivussa olevaa ruumiskasaa, vaan maitoreessäni oleva siipi riuhtaisi allensa ruumiin, jota jalakset alkoivat jaloista tai keskiruumiista pyörittää karusellia kädet yli reenlaidan viuhdon ikään kuin minua reestä joukkoonsa tavoitteleen. Eikä siinä kyllin; kun reenjalas kulki käden tai jalan yli, syntyi reenraudan ja kankaan hankauksesta ääniä, jota säesti kasoista kuuluvat korahdukset ja kohahdukset, kun hätyytetyt linnut hypäsivät lentoon.

Olin niin järkyttynyt, täynnä kauhua ja kammoa, etten ymmärrä, miten oikein selvisin läpi kaiken sen muutaman sadan metrin, joka niin monelle oli viimeinen matka. Saavuin määränpäähäni järkyttyneenä, jossa kaksi ystävällistä sotilasta otti minut hoiviinsa tarjoten ruokaa ja juomaa, kehottaen minua – syö ja juo kaveri, kyllä niitä meille kolmelle riittää. Aamulla oli miesvahvuus heidän joukkueessaan 42 ja nyt heitä on vaan 2.

Aamulla oli aika tarkastaa taistelutanberta, joka oli vaatinut 180 valkoisen sotilaan hengen. Heidät oli kasattu suoriin pinoihin sanotun hovin rehulaatoon, jossa heidät piti tunnustaa ja lähettää kotiseudulleen sankarivainajina.

Palatessani takaisin asemalle ja voidessani aamuaurion valossa tehdä havaintoja, selvisi tilanne minulle kaikessa kammottavuudessaan. Kun hevoseni yöllä pillastui täyteen laukkaan, kynteli reki valtoimenaan tuota tuonen viljaa. Reki oli pomppinut ruumiskasalta toiselle heittäen syrjään päitä, jalkoja ja käsiä, vieritellen sinne ja tänne ruumiita, jotka valtausjoukot olivat koettaneet raivata sivummalle. Nyt näin selvemmin ulosvuotaneet aivot, murskautuneet kasvot ja pois repeytyneet raajat, alastomaksi riisutut naiset ja ryöstetyt taskut. Häpeä ja viha syntyi ruumiin ryöstäjiin, joista valkoinen armeijakaan ei läheskään ollut vapaa.

Saavuin asemalle saamaan määräystä uusiin tehtäviin toivossa saada jättää taakse tämä hermoille käynyt hornankattila, mutta toiveet on toiveita.

Joukkueenjohtajamme päiväkäsky kuului: hyvää huomenta sotilaat. Kun teitä ei enää tarvita taistelujen loputtua puhelinlinjojen vedossa ja taisteluketän puhdistus kulkutahtien vuoksi on erittäin kiireellinen, olemme saaneet määräyksen valvoa kaatuneiden vihollistemme hautausta. Saatte käytettäväksi vankikomppanian, joka kaivaa haudat ja ajaa ruumiit, te toimitte työnjohtajina ja vartijoina, lähemmät määräykset paikan päällä, Maaselän laaksossa, onko selvä.

Tehtävä ei ollut kyllä selvä, mutta kyllä se vähin erin selvisi neuvottelemalla ja paikan päällä. Lähetin hevoseni kotia tisirimiesten mukana ja karpipiini olalla menimme Kuolemanlaaksoon kurkistamaan tulevaa työmaatamme.

Meidän viestiryhmämme sai tehtäväkseen hautojen kaivaja- ja hautojen täyttäjä vankeja, että ne tekisivät töitä eivätkä karkaisi. Ei näyttänyt mitään työmaarettelöitä syntyvän palkoissa eikä työajassa, jotka silloin jo aiheuttivat lakkoja ja mellakoita. Kanget ja lapiot heiluivat ja hauta aukeni monelle mammanpojalle. Kuuluipa kaivajien laskevan joskus toisten vankien kustannuksella vitsinkin, joka sai naurun rämäkän syntymään, ja tämä olikin ymmärrettävää, kuka oli pelastunut sellaisesta hullunmyllystä, oli iloinen vaikka olikin toistaiseksi vanki. Ja kyllä vankeja vapautettiinkin aika hyvin, jos

joku sotilas takasi naapurin miehen, päästettiin vapaaksi, kun leipää ja maajoitus ei voitu niinkään järjestää. Naapurikylän sotilas huomasi vankijoukossa kauniin tytön ja vei joukkuejohtajan luo sanoen, ettei näin kaunis tyttö joudu tapettavaksi, (kuten me sotilaat pelkäsimme käyvän), minä vien hänet kotiinsa, otti ja läksi.

Haudat kaivettiin noin 2 metriä syväksi ja pituutta kertyi kolmelle haudalle 70 metriä. Ruumiit ladottiin kolmeen kerrokseen, aina vähän maata ja kalkkia väliin, ettei vain basillit pääse pinnalle. Iloisemmat ja reippaammat vangit huolehtivat, etteivät vain rumat ukkorahjukset joutuneet nättien tyttöjen vierre, tällaista oli sodan huumori. Vanhat raihnaiset vangit vetää retuuttivat isoa miehen roikaletta haudan reunalle, josta vaan sinne meni, vastaanottavat miehet oikoivat vaatteita, jäseniä ja laittoivat tiiviiseen tuntumaan niin kuin hyvä aseveljeys vaatii, vitsailivat taas entiset toverit.

Asemalta ajettiin sadoittain varastusuojiin palaneita vihollisia, jotka oli talvipakkasella ladottu sinne odottamaan kevään tuloa ja rauhallisempaa hautausaika. Jäätynyt maa kun oli huono kaivaa ja naapurit kovasti häiritsivät toimitusta.

Se oli kammottavaa työtä sen suorittajille, voitte ajatella ilman selvittämättäkin. Metsistä tuotiin etulinjoissa kaatuneita ja Kuolemanlaaksosta aivan läheltä sinne sortuneita. Kun yö alkoi hämärtää loppuivat työt ja taas samantyyppiset huumormiehet levittivät naapurivainajan manttelinkulman pikkutakkisillaan vieressä lepävään neitosen yli ja toivottivat kauniita unia.

Kolme päivää kerkisimme katsoa tätä näytelmää, kun komppaniamme sai taas käskyn lähteä kohti Viipuria, jonka omistuksesta jo käytiin kiivasta taistelua. Mielellämme jätimme Raudun kauhun kuvineen, niin ylen rasittuneena henkisesti ja ruumiillisesti, varsinkin minun heikkoon terveyteeni ja ihanteellisiin maailman katsomuksiini olivat Kuolemanlaaksion järkytykset jättäneet kammon koko sotaa kohtaan, josta toipuminen vei vuosikautia.

Metsäpirtti Sylvi Kekkonen lapsuudenmuistelmassa III

Vuosisadan alun Suomi

Minkälainen oli 1900-luvun alkupuolen Suomi ja Karjalan kannas? Vaikka muistelmakirjat onkin kuvattu lapsen näkökannalta, niistä käy kuitenkin ilmi minkälaisessa maailmassa elettiin.

Suomi oli tuolloin Venäjän autonominen suuriruhtinaskulma. Keisarina oli Nikolai II ja Suomen kenraalikuvernöörinä Nikolai Bobrikov. Hänet oli nimetty kenraalikuvernööriksi v. 1898 ja hän oli jo sitä ennen esittänyt keisarille ohjelmansa Suomen liittämistä kiinteämmin keisarikuntaan. Ehdotus sisälsi yhdeksän kohtaa Suomen venäläistämiseksi. Helmikuussa 1899 keisari antoi julistuskirjan, jolla ns. yleisvaltakunnallinen lainsäädäntöjärjestys määrättiin otettavaksi käyttöön Suomessa.

Tämä ns. helmikuun manifesti ja tätä seuranneet laittomat asevelvollisuuskutsunnat aiheuttivat levottomuutta ja pelkoa. Tätä sortokauden aikaa kesti marraskuuhun 1905 jolloin annettiin ns. marraskuun julistuskirja. Pappeja kehoitettiin kuuluttamaan miehiä laittomiin asevelvollisuuskutsuntoihin. Jotkut papit näin tekivätkin, mikä herätti suuttumusta kirkkokansan keskuudessa. Sortovuosien huolet ulottuivat myös Metsäpirtin pappilan lastenhuoneeseen asti.

”Pitkäperjantai”-kertomuksessa lapset leikkivät suurlakko- ja urkkijaleikkejä. ”Alas urkkija”-leikki perustui lasten kuulemaan juoruun naapuriseurakunnan rovastista, jota seurakuntalaiset olivat kirkossa viskelleet virsikirjoilla ja huutaneet: ”Alas urkkija!” Bobrikovin venäläistoimiin kuului ilmiantoja, kotitarkastuksia ja tiukentunutta lehdistön sensuuria. Suomen omat postimerkitkin lakkautettiin vuoden 1901 alus-

ta. Eniten pelättiin kuitenkin asevelvollisuuslakia, jonka mukaan suomalaiset olisivat voineet joutua palvelukseen mihin tahansa Venäjän laajassa valtakunnassa. Meneillään oli sitä paitsi tappiollinen Venäjän ja Japanin sota. Pietarissa alkoivat työläiset liikehtiä, ruuan hinta oli noussut ja reaali-palkka laskenut.

Helsingissä oli mielenosoituksia, rautatieläiset menivät lakkoon eikä Uinon perheen pitkäaikainen Tilda-apulainen päässyt lähtemään Karjalasta, kun junat eivät kulkeneet. Lapset leikkivät myös lakkoa, tuoleista tehtiin junavauvoja, jotka pysäytettiin suurlakon takia. Tilda oli hevoskyydillä päässyt Kivennavalle asti, mutta sitten piti palata Metsäpirttiin ja siitä lapset olivat tyytyväisiä!

Routavuodet eli sortovuodet olivat Suomen historiassa ajanjakso, joka kesti helmikuun manifestin antamisesta suurlakkoon, vuodet 1899-1905. Vuosisadan alkupuolella liikkui myös huhuja, että rajapitäjät kuten Uusikirkko, Sakkola, Metsäpirtti, Rautu, Kivennapa ja Terijoki liitettäisiin kokonaan Venäjän keisarikuntaan. Venäjällä ja lopuksi I maailmansota lykkäsivät päätöksen toteuttamista.

Juuri näitä rajapitäjiä koetteli rajan sulkeutuminen Venäjän vallankumouksen jälkeen, olivathan pienviljelijät saaneet pääasiallisen tulonsa maito- ym kaupalla Pietariin ja huvila-asukkailla. Kirjailija kuvailee, kuinka talojen kamarien seinillä oli usein keisarin perhekuva, keisari oli tämän tästä kylän miesten keskustelun aiheena. Venäjän hävittyä keisari myöntymään kansanedustuslaitoksen perustamiseen Venäjälle ja Suomikin sai v. 1906 yksikamariseen

parlamentin. Vaikkei keisari ottanutkaan vastaan yli puolen miljoonan suomalaisen kirjoittamaa ns. Suurta adressia, yritettiin kansallista identiteettiä vahvistaa muilla tavoilla. Kertomus ”Juhlatouhua” alkaa lauseella ”Eletään suurta nimenmuuton vuotta.” Kirjailija Johannes Linnankoski oli kehoittanut ihmisiä suomalaistamaan sukunimensä J.V.Snellmanin syntymän 100-vuotispäivänä 12.5.1906.

Metsäpirtin pappilassa lapset järjestivät Kalevala-aiheisia kuvaelmia, Viipurista ostettiin Kalevala-postikortteja ja vanhin sisar sai hopeisen Aino-soljen. Vuonna 1904, jolloin Uinon perhe muutti Metsäpirttiin kuoli Metsäpirtin tunnetuin henkilö, runolaulaja Larin Paraske. Kun papin virkavuosi, ainakin siihen aikaan, alkoi Vapun päivästä, on oletettavissa, että Uinon papinperhe muutti Metsäpirttiin jo keväällä 1904.

Näin yli sata vuotta myöhemmin sitä miettii miksi he halusivat tulla? Poliittinen tilanne ei ollut suinkaan rauhoittunut Venäjällä eikä suomessakaan vaikka Bobrikov oli poissa. Emilia Uinon omaisia oli vielä Pietarissa ja joku sisarista asui tiettävästi Raudussa. Edward Uino oli ollut pappina Koivistolla ja pitänyt karjalaisista ihmisistä. Metsäpirtissä oli saatavana kirkkoherran virka ja tiedossa paljon työtä. Perhe oli kasvanut tasaisesti (vain 1897 syntynyt Martha oli kuollut), rahaakin tarvittiin. Ehkä kirkkoherran virkoja ei ollut niin vain saatavissa.

Raija Haapsaari

Sarjan ensimmäinen osa julkaistiin Suvannon Seudussa nro 5/2009 ja toinen osa nro 8/2009.

Pitäjämme internetissä

www.metsapirtti.net

www.sakkola.fi

www.vuoksela-seura.fi

Kinttupolkua kirkkoon

Ennen sotia ihmiset kävelivät paljon, kun ei ollut kulkuneuvoja. Tänä päivänä on kulkuneuvoja ja siksi pitää kävellä kuntoilun vuoksi.

Tuli mieleeni tuo polku, ”kinttupolku”, joka kulki maantieojan, ”kanavan”, toisella puolella kotikylästäni Sakkolan Haparaisista kirkonkylään. Polku seuraili maantietä, ja siellä oli kävelijöitä, ”lippaajia”, arkisinkin, mutta sunnuntaisin oli kirkkoon menijöitä, etenkin naisia. Naisilla oli kädessä huivista tehty nyytti, jossa oli eväsleivät, virsikirja ja mahdolliset silmälasit. Toisessa kädessä oli nuo senaikaiset nauhoitettavat kengät. Tästä tuo seuraava loru:

Kinttupolku

Menneet sukupolvet, nuo ennen meitä täällä eläneet, arkisin on töitä tehneet, mutta pyhäpäivän muistaneet. Silloin tehtiin sitä, mikä välttämätön oli vain, muistettiin pyhittää Luoja luoma lepopäivä ain.

Kinttupolku, kirkkopolku, kohti kirkonkylää johti tuolloin. Sorainen tuo valtatie, sitä käyttäneet lippaajat ei silloin. Parempi on paljain jaloin hienoo hiekkamaata astella, vain männynkäpy ärhässä voi jalkapohjaan pistellä.

Kinttupolku, kirkkopolku, aivan sunnuntaisin kirkkoon vei. Sillä riitti kulkijoita, sammaloitunut se koskaan ei. Kirkkokansa päällensä puki aina jotain parastansa. Kengät pantiin jalkaan kirkon portahilla vasta.

Kinttupolku, kirkkopolku, ehkä meillä sammaleinen lie. Valtatie, se sunnuntaisin meitä ohi usein ohi kirkon vie. Jospa mekin muistaisimme polultamme sammaleita poistaa, tuota esi-isäin uskontoa vielä tänä aikanakin muistaa.

Viljo Pitkänen

Karjalaisuudesta kiitos

Kiitokseni lausun suuren,
sain karjalaisen sukujuuren.
Se lämpimäksi mielen saa,
vaikka missä taivaltaa.
Sain Karjalasta kauniin kuvan,
sen antoi mummo,pienen tuvan.
Hän vuoroin haastoi,nauroi,itki,
muisti miten kotipihaa kitki.
Virkkoi: ”Jos tulee suru,mitäs tuosta,
vartu vähän, anna ohi juosta.”
Nauraa, laulaa karjalainen,
kevyempi askel mainen.
KIITOKSENI NÖYRIN MIELIN,
JATKAN KARJALAININ KIELIN!

Terttu Ravi

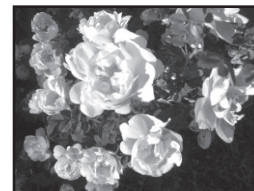
Oheinen runo on mukana levyllä. Siitä myös levyn nimi. Terttu osallistui runollaan muinoin Pankkitoimihenkilöliiton runokilpailuun ja sai hopeamitalin.

* Hyvä ko on ni parempi pitäis.
(Sakkola)

* Onha voil vierahii,
oluvel ystävii. (Sakkola)

Uusia karjalaisia lauluja sisältävä cd-levy ”KARJALAISUUDESTA KIITOS” on ilmestynyt.

Tekijät: Reetta ja Timo Väri ja Terttu Ravi.

Mukana mm. ”Säkkijärven ruusu”, Monrepos’ n sillan luona, Monrepos’ n puiston penkki, Koiviston kirkonranta, Ruskealan humppatyttö ym...

Levyä saa tilattuna minulta omakustannushintaan (kulujen kattamiseksi) hinnalla 10,-. Karjalaisin mielin ja karjalaisin kielin! Tepa 044-5384120

Professori Martti Häikiö puhuu talvisodan merkityksestä

Talvisota kosketti kaikkia Kannaksella ja loppujen lopuksi kaikkia suomalaisia. Nyt siitä puhutaan yhdessä, kun Talvisota -iltapäivä pidetään Karjalatalolla lauantaina 20. helmikuuta. Kahvitarjoilua on klo 13 alkaen ja alustukset ja keskustelut klo 14.00-n.17.00. Järjestelyistä vastaavat Kurkijoen ja Vpl. Pyhäjärven pitäjäseurat. Pääesiintyjäksi on saatu professori, valtiotieteen tohtori ja poliittisen historian dosentti Martti Häikiö. Talvisotaa hän on käsitellyt mm. kirjassaan *Kun sota syttyi 30.11.1939.* (Kirjatyhtymä 1980), jonka hän kirjoitti yhdessä Seppo Keräsen kanssa. Toisena pääesiintyjänä on Kurkijoen Elisenvaarassa kymmenkunta elämänsä ensimmäistä vuotta asunut professori Tapio Nikkari. Hän kertoo tilaisuudessa kuvien kera, mitä talvisota merkitsi Elisenvaaralle.

Elämää Huittisten kylissä ja koulupiireissä

Reino Äikiä on LC Lauttakylän jäsenenä osallistunut yhdessä Antti Niemisen, Kalevi Vatjan, Antti Sepän ja Uuno Kulmalan kanssa Huittisten kylistä ja koulupiireistä kertovan kuvateoksen aikaansaamiseen. Edellisenä vuonna ilmestyi saman työryhmän toimesta Huittisten keskustajamaa Lauttakylää esittelevä teos.

Kirjojen syntymisen taustalla on kerhoneuvoja Junno Välimaan arvokas 7000 diakuvaa käsittävän kuva-arkiston taltioiminen. Parhaita otoksia kuvista on nyt valittu tähän uuteen kirjaan. Lisäksi jokaisesta koulupiiristä on lyhyt selostus. Junno Välimaan on itse aktiivisesti osallistunut kirjatoimikunnan kokouksiin. Junnon aloittaessa työnsä 1940-luvun lopulla Huittisissa toimi 19 eri koulupiiriä antaen opetusta erikokoisille luokille. Kylien väkimäärä oli lisääntynyt varsin tuntuvasti karjalaisen siirtoväen asuttamisen aikoihin, sillä Huittisiin kotiutui lähes 2000 uutta asukasta. Tämä oli omiaan tuomaan väriä paitsi kylien elämään myös uusien koulujen rakentamiseen, entisten laajentamiseen ja opettajien lukumääräiseen lisäämiseen. Koulukuljetuksista ei vielä silloin osattu edes uneksia. Koulumatkat taitettiin pyörällä tai talvisin hiihtäen. Tiheä kouluverkosto oli kuitenkin omiaan lyhentämään koulumatkoja kansakouluasetuksen vaatimiin enintään viiden km:n rajoihin.

Tällä hetkellä Huittisten kaupungissa on ainoastaan neljä ala-astetta: Lauttakylä, Sampu, Suttila ja Sallila, viimeksi mainitun toimiessa entisen Vampulan kunnan alueella. Peruskoulun yläasteen koulu toimii yhdessä pisteessä Pellonpuiston peruskouluna.

Puhuttaessa Huittisten kouluopetuksen varhaisimmista vaiheista on syytä todeta Huittisten olleen yksi eturivin pitäjistä. 1800-luvun lopun vuosikymmenien jähkailujen ja arvailujen jälkeen koulutyö lähti vauhdilla käyntiin monissa pitäjän kylissä. Tämän kirjan eri koulupiirien esittelystä ilmenee useimpien koulujen perustamisajankohta ja koulun myöhemmät vaiheet aina kylän

Suttilan kylään sijoittui runsaasti Sakkolasta lähtöisin olevaa väkeä. Kuvassa Raimo ja Pauli Paukku kylän tyttöjen Ritva Mäkelän, Eila Stenforssin ja Aira Keskitalon kanssa lauluryhmässä.

Myös Huhtamon kylään sijoittui runsaasti karjalaisväestöä niin Sakkolasta kuin Pyhäjärveltäkin. Kuvassa viimeksi Huhtamon koulun nimellä toiminut koulurakennus, joka on nyt siirtynyt Asko Tenkasen pitopalvelun omistukseen.

koulun lopettamiseen saakka. Monen kylän kohdalla koulu ja sen ympäristö muodostivat luonnollisen kokoontumispaikan myöskin moniin kokoontumisiin ja vapaa-ajan harrastuksiin. Monesti, vaikka koulu loppuikin kylästä, toiminta tutun koulurakennuksen ympärillä jatkui.

Vuosien saatossa ja aivan erityisesti karjalaisväestön sijoituttua pitäjään koulupiirien rajat muuttuivat väestöpohjan mukaisesti. Koulupiirejä yhdistettiin ja koulut saivat kokonaan uusia nimiä mm. Suttilassa ja Huhtamossa. Sivukulmien koulujen suurin lopettamisajankohta sattui 1970 luvun alkupuolelle. Eräiden koulujen lopettamisesta käytiin hyvinkin tiukkaa kädenvääntöä. Kirjan työryhmä ei ole halunnut puuttua näihin kiistoihin vaan kuvailee kutakin koulua ja sen ympärille muodostunutta koulupiiriä kyläyhteisöä ja sen

ihmisiä sekä toimintaa esitellen. Ainutlaatuisesti kirjan sisällön tekee se, että kerhoneuvoja Välimaa on siis tallentanut kirjan sivuille huittislaisten kylien ja koulujen sekä niissä toimineiden ihmisten, niin lasten kuin aikuisten elämää, yli kuuden vuosikymmenen aikana. Samasta kirjasta löytyy siten isovanhempien, vanhempien kuin lastenkin elämää samoilla pihilla ja kujilla.

LC Lauttakylän kustantamaa Huittisten kylät - Junnon koulu- kirja on saatavissa on saatavissa Huittisten Kirjakaupasta ja mm. Reino Äikiältä 40 euron hintaan. Kirjassa on yli 400 värivalokuvaa ja sivumääräkin on yli 200 sivua. Tilauksen voi tehdä puh. 040-769 5775 tai sähköposti reino.aikia@netti.fi jolloin kirjan hintaan lisätään postikulut.

KUOLLEITA

Äidin muistolle

Äiti – Irja Talja – Pietari ja Anna Liisa Väyrysen seitsemästä lapsesta viimeinen on poissa. Suruviesti Sastamalan terveyskeskuksesta kiiri 19.11.2009. Äiti oli syntynyt Sakkolan Hovikylän Loskenkujalla 14.4.1916 sisarusarjan esikoisena. Muut sisarukset olivat Viljo, Hilikka, Matti, Toivo ja Maire. Loskenkujalla oli Äidin se oikea koti – lapsuuden ja nuoruuden koti, mutta johon oli mahdollisuus vain muistoissa palata.

Äidin 93 vuoteen mahtui paljon – sekä hyvää, että myös vaikeita aikoja.

Äiti joutui lapsista vanhimpana jo nuorena tekemään perheen eteen paljon. Usein hän muisteli kuinka oli jo varhain kutonut sukkia sisaruksille ja käynyt isän kanssa ropsimetsällä. Palveluksessa oli käynyt mm. kummillaan poliisi Nuoralla ja Pekkasella.

Koulun Äiti oli käynyt kiertokouluna ja viimeiset luokat uudessa Hovikylän koulussa, joka edelleen on paikallaan.

Eräällä sukanvientireissulla naapuripitäjään Pyhäjärvelle Äiti tapasi isän, Pyhäjärven seurakunnan suntio Matti Taljan pojan Martin, ja siitä alkoi heidän yhteinen taipaleensa. Häitä vietettiin isän kotipaikalla Pyhäjärvellä 1936. Kauan ei Äiti yhteistaloudessa Isän kotipaikalla Pyhäjärvellä saanut asua, kun sota vei evakkomatkaan – taas takaisin ja uudelleen evakkoon.

Evakkopaikkoina olivat Pylkönmäki, Alavus, Sammaljoki ja Rautajoki. Pyhäjärvellä syntyivät lapset Siiri ja Arvo. Evakkopaikoilla syntyivät Sirkka ja Aarne. Muut lapset, allekirjoittanut, Aulis,

Aimo ja Asko syntyivät ns. loppusijoituspaikassa Tyrvään Pohjolanjärvellä, jossa vartuimme, ja jossa Äiti ja isä asuivat vuodesta 1947 Vammalaan muuttoon 1984 asti. Äiti kasvatti suurperheen hyviä neuvoja jakaen ja tasapuolisesti.

Lastenlapset ja lastenlastenlapset olivat Äidille kaikkein rakkaimpia. Lapsia, lastenlapsia ja lastenlastenlapsia oli Äidillä kaikkiaan 34.

Pohjolanjärvellä eletty aika on muistettavinta perheikää, joka oli Äidille varsin työntäyteistä. Aikaisin aamulla navetalle, sisätyöt lasten parissa myöhään iltaan ja lisäksi peltotyöt, sekä mm. pyykinpesupäivät vain pyykkilautaa apuna käyttäen. Pyykinarut pihapiirissä olivat pitkiä – Äiti muisteli niitä ”liputuspäivinä”. Kaiken muun ohella Äiti vielä kutoi matot, pöytäliinat, sukat ym. Joka lauantai oli se piirakan ja kakkaroiden paistopäivä, joka on jäänyt kaikkien lasten mieleen.

Vaikeimmat hetket olivat Äidille Aimon hukkuminen juhannuksen alla 1970 ja Isän kuolema 1991. Äiti asusteli yksin Vammalan asuntoa viimeistä vuotetaan lukuun ottamatta. Vuosi sitten oltiin joulu kotona ja sen jälkeen turvallinen paikka oli Hopun vanhainkoti, johon Äiti sopeutui hyvin ja jossa hän viihtyi. Yksin eläessään Äidin hyvänä tukena kodinhoitajien lisäksi olivat lähellä asuvat Siiri ja Arvo.

Äiti oli hyvin huumorintajuinen ja hänellä oli karjalainen tapa käsitellä ja ohittaa mm. suru sanomalla isän kuoltua ”Mitä työ itkettä? Kaikille meille on se poislähdön päivä määrätty ja sen vain Jumala tietää – Hän päättää kaiken”. Äidillä olikin syvä usko Jumalaan. Aina viimeisiin aikoihin asti hän kuunteli radiosta aamu- ja iltahartaudet sekä jumalanpalvelukset, kuten oli tehnyt myös hänen vanhempansa.

Tuo Karjalassa eletty aika oli hyvin muistissa ja siihen palattiin usein. Äiti puhui vain Karjalan murteella. Karjalaan paluu ei ollut ehkä niin toivottu kuin isällä, mutta kun mahdollisuus sinne käyntiin tuli, niin hetihän sinne suvun kanssa bussilla 1990 lähdettiin. Äidin kotia Loskenkujalla ei enää ollut, mutta Loskenkuja oli ja Kuparisen talosta sijainti paikallistettiin. Tutut Emäntäkou-

lun seudut, koulu ym. paikat toivat matkantekijöille sellaisen puheensorinan, ettei ollut epäselvyyttä karjalaisten matkasta. Matkan jälkeen Karjalasta Äiti totesi ”Ku hyö veivät, nii pitäköö”.

Äiti siunattiin 5.12.2009 lähiomaisten ja ystävien läsnä ollessa Tyrvään siunauskappelissa Roismalassa. Siunaustilaisuus alkoi 10-vuotiaan Antti Rintamäen, eli lastenlastenlapsen soittaessa kornetilla ”Maan korvessa kulkevi lapsosen tie”. Siunauksen toimitti Auli Airas-Laitila, joka puheessaan ”Jouluksi kotiin” puhui karjalaisten kohtaloista ja mm. sota-ajan sotilaista, jotka halusivat jouluksi kotiin – Äiti pääsi jouluksi kotiin. Muistotilaisuus pidettiin Vammalan seurakuntatalolla, jossa aluksi Raija Seurala lauloi laulut ”Karjalan kunnailta” ja ”Laps olen köyhän kauniin Karjalan”. Ruokailun jälkeen pappi puhui karjalaisuuden merkityksestä Äidille ja miten ”köyhä ja kaunis” Karjala käsitteet sopivat yhteen. Adressien luvun jälkeen allekirjoittanut muisteli Äidin varsin työntäyteisiä tässäkin kerrottuja aikoja.

Nyt Äidillä, mummolla, isomummolla on varmasti Isän luona hyvä olla !

Antero-poika,
Lahti

KUOLLEITA

Elli Ruusumaa o.s. Leppänen, syntynyt 22.1.1927, Sakkolan Lapinlahdella. Kuoli 16.11.2009 Satakunnan Keskussairaalassa. Isänsä oli Juho Leppänen ja äiti Hilma Leppänen o.s. Eeva Sakkolan Lapinlahdesta.

Julkaisemme jokaisessa Suvannon Seudussa tietoja suku- ja perhetapahtumista. Lähetä tiedot toimitukseen. Kysythän asianosaisilta luvan tietojen julkaisemiseen.

Sakkola-Säätiön hallituksen varapuheenjohtaja ja rahastonhoitaja Aila Alanen, o.s. Pitkänen, täytti 50 vuotta 1.1.2010. Merkkipäiväänsä hän vietti perheensä kanssa matkalla Thaimaassa, mutta Sakkola-Säätiön edustajat pääsivät vähän myöhemmin käymään onnittelukahveilla Alasen kodissa Lempäälän Ollilantiellä. Ailan perheeseen kuuluu aviopuoliso Hannu Alanen sekä 12-vuotias tytär Krista.

Ailan sukujuuret ovat isänsä Viljo Pitkäsen kautta Sakkolan Haparaisissa. Lapsuuskodissa Lempäälän Kuljussa karjalaisuutta vaali myös mummonsau Rauha Pitkänen, mm. karjalaisen ruokaja käsityöperinteen voimalla.

Sakkola-Säätiön edustajia varapuheenjohtajan merkkipäivillä. Eturivi vas. Hannu J. Paukku, Satu Karvinen, Aila Alanen, Krista Alanen, Soili Turkkinen. Takarivi vas. Hannu Alanen, Ero Pilviniemi, Antti Hynnä, Teuvo Viskari, Matti Naskali, Viljo Pitkänen, Esko Kallinen ja Hannu Turkkinen. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Aila on koulutukseltaan yo-merkonomi ja hallintonotaari, ja työskentelee Lempäälän kunnassa sivistystoimen talouspäällikkönä. Sakkola-Säätiön hallinnossa hän on ollut mukana kymmenkunta vuotta. Tehtävän myötä hän hoitaa myös Suvannon Seutu -lehden taloutta ja on toimituskunnan jäsen. Hän toimii myös Erillinen Pataljoona 6:n Perinneyhdistyksen hallituksessa ja rahastonhoitajana sekä Lempäälän Karjalaseuran tilintarkastajana.

Karjalanmatkoja hän on tehnyt lukuisia niin Sakkola-Säätiön ja ErP6:n edustajana kuin oman perheensä kanssa. Matkailu onkin hänen mieleisimpiään harrastuksia. Aila Alanen osallistui myös Karjalan Liiton palkitseman kyläkirja Suvannon helmi; Haparainen, Kelja ja Purpua tekemiseen. Karjala kiinnostaa häntä monin tavoin, ja on ollut innoittajana mm. viimevuotisiin venäjänkielen opintoihin Lempäälä-Opistossa. -MRT

Lauri Lamppu täytti 90 vuotta 11.08.2009 kotonaan Heinolassa kymmenien sukulaisten ja tuttavien juhlimana. Hän oli kotoisin Metsäpirtin Raajun kylästä Jooseppi Lampun ja Helena o.s. Jortikan veljessarjasta. Kyllä Sakkolassa ja Metsäpirtissä on varttunut pitkäikäisiä Lauri Lamppuja!

Sakkolan Kirkonkylän Ns porskuttaa eteenpäin

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura ry on saanut suoritettua viime vuoden urakkansa järjestäessään Sakkola-juhlat Pirkkalassa, ja jatkaa toimintaansa.

Syyskokouksessaan nuorisoseura valitsi toimihenkilöt seuraavalle kaudelle. Puheenjohtajana jatkaa Lea Jääskeläinen, varapuheenjohtaja on Jaakko Jääskeläinen, sihteeri Pirjo

Lindell, rahastonhoitaja Antti Hynnä ja jäsenrekisteriä hoitaa Jaakko Jääskeläinen. Muuta johtokunnan jäsenet ovat Liisa Jääskeläinen, Kari Pitkänen, Riitta Pykäläinen, Anne Äikäs ja Riitta Äikäs.

Kaikki sakkolalaiset ovat tervetulleita jäseniksi seuraamme. Jatkamme edelleen toimintaamme jo kolmannessa polvessa. – LJ

Rotinoilla: Tule tänne uniukko...

Tampereen Metsäpirttikerholaisia kyläili Helena Eevan tyttären pojanpojan rotinoilla. Lapsi sai pehmeitä paketteja, tuoreet vanhemmat piirakoita ja Viipurinrinkelin. Lapsen isä-Antti on keran uinut Laatokassa, Titta-äidin mummo oli Aili Heinonen Ruskealasta. Julia Keski-Mäenpää lausui kauniin tuutulaulun lapselle.

*"Tule tänne uniukko,
saa tänne unisavotta,
tuo sie unta tullessais
kokonaine kontilline,
sio kii ne lapsen silmät
kuro kii ne lapsen kulmat,
sio silkkinauhoillais,
kuro kultalangoillais!"*

Karjalan tyttäret 1999

Oik. mummo Helka Korpela, vas.isä Antti Korpela sylissänsä Noa Toivo, keskellä Titta-äiti.

Ota pikaisesti yhteyttä, jos sinulla on vielä tarjolla aineistoa kylistä Kiviniemi, Kasarmila tai Viiksanlahti. Aineistonkeruu kyläkirjaan on loppusuoralla!

Kiviniemen, Kasarmilan ja Viiksanlahden kirjatyöryhmän yhteystiedot

Airi Uosukainen

Niittykatu 7 A 5 13100 Hämeenlinna
p. 050 576 9850
airi.uosukainen@aina.net

Marja Saksa

Kirjastopolku 3 B 13, 08500 Lohja
p. 050 564 5524

Kari Nurmi

Hevossalmentie 22 G 00870 Helsinki
p. 09-6980 892
nurmi.kari@elisanet.fi

Ole Tarvonen

Kivikarttiontie 7 B 57 20720 Turku
p. 040 547 0075

Jukka Marttinen

p. 040 517 4286
jukka.marttinen@suomi24.fi
Maisa Söderström p. 040 547 6477

Sirpa Seppä, o.s. Käppi

Höytämöntie 40 A 33880 Lempäälä
p. 050 5151 691
sirpa.seppa@kolumbus.fi

Satu Karvinen

Leppärinne 2 37370 Narva
p. 040 722 9926
satu.karvinen@gmail.com

Antti Hynnä

Ollilantie 11 37500 Lempäälä
p. 040 849 0048
antti.hynna@tut.fi

Marjo Ristilä-Toikka

Rautasemantie 375 37550 Lempäälä
p. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Karjalaiset yhdessä Huittisissa

Huittisten ja Vampulan Karjala-Seurojen yhteistä pikkujoulujuhlaa vietettiin joulun alla Huittisten Osuuspankilla, jonne oli kokoontunut lähes viisikymmentä karjalaista ystävineen.

Juhlan tervehdyssanat lausui Huittisten Karjala-Seuran puheenjohtaja Markku Evala, jonka jälkeen pienet Karjala-Seuran tytöt tanhusivat Niina Naatulan johdolla säestäjänään Ilkka Naatula. Musiikkia esittivät Saana Naskali huilulla ja Essi Naskali pianolla.

Huittisten seurakunnan uusi kappalainen Anneli Salenius toi juhlaan seurakunnan tervehdyksen. Paavo Punkari kertoi Huittisten sotilaspoikien matkasta Muurmanskiin ja Petsamoon. Sotilaspoikien matkalla oli mukana myös neljä Karjalan poikaa. Menomatalla sotilaspojat kävivät Raatteen tiellä ja Venäjän puolella Kiestingissä, joissa molemmissa suomalaiset kävivät ankaria taisteluita vihollisen kanssa.

Joulujuhlassa nautittiin hyvä joulu-puuro ja hyvät joulukahvit, myös pukki lahjoineen vieraili. Joulujuhlan päätössanat esitti Heikki Kiiski päättäen puheensa kauniisti esittämänsä "Eva-kon lauluun".

- Paavo Punkari

Sakkolan Tuvasta tupaan -kirjan uusinta- painos on valmistunut

Sakkolan kylät
tuvasta tupaan 1939 -
Sakkolan historiaa II
teoksen uusintapainos
nyt ilmestynyt!

Tarkistettu painos on noin
350-sivuinen teos, jossa käy-
dään läpi Sakkolan kylät talo
talolta vuoden 1939 tilanteen
mukaan. Esillä kirjassa on siis
jokainen perhe ja suku, ja yleis-
tietoa Sakkolan pitäjistä ennen
talvisotaa.

Hannu J. Paukun kirjoittaman
teoksen ensipainos julkaistiin
vuonna 1983. Uudistettu pai-
noon nyt julkaistu. Tilaa heti, että
saat kirjan vielä jouluksi!

Kirjan hinta on 30 euroa
+ postituskulut

Tilaukset:

* Marjo Ristilä-Toikka
p. 040 730 2622, marjo.ristila-
toikka@kolumbus.fi

* Aila Alanen,
p. 040 707 6164
aila.alanen@lempaala.fi

* Eero Pilviniemi
p. 040 708 9213
eero.pilviniemi@elisanet.fi

Kyläkirja on hyvä lahjavihje!

Tilaa oma teos Sakkolan kyläkirja-sarjasta:

* **VILAKKALA**, Vilakkalan, Volossulan ja Kaarjanjoen
koulupiiri, 30 euroa kpl + postituskulut.

* **MUISTOJEN LAPINLAHTI**,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **PETÄJÄRVI**, Petäjärven ja Ryhmän koulupiiri,
30 euroa kpl + postituskulut.

* **RÖYKKYLÄ**, hinta 35 euroa + postituskulut

* **SUVANNON HELMI**, Haparainen, Kelja ja Purpua,
hinta 35 euroa kpl + postituskulut

* **TIKANSAARI ja KOTTILA** ***SYDÄN-SAKKOLA**
hinta 30 euroa + postituskulut hinta 40 euroa + postit.

TILAUKSI VASTAANOTTAVAT: Aila Alanen p. 03-375 2852
tai 040 - 707 6164
aila.alanen@lempaala.fi
Marjo Ristilä-Toikka
p. 040 730 2622
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Putkiliike P. Nuora Oy

37560 Lempäälä
puh. 010 5488130
fax. 010 5488139
putkiliike(at)nuoraoy.fi

SUVANNON SEUTU

Tilaa oma
pitäjälehtesi!
puh. 040 730 2622

Kahdeksan numeroa
vuodessa karjalaista asiaa,
historiaa, muistoja ja
nykypäivää.

Vuosikerta 25 euroa

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön kotiseutulehti
vuodesta 1957, 8 kertaa vuodessa.

Vuosikerran hinta 25 euroa

Julkaisija: Sakkola-Säätiö

Kirjapaino: Koski-Print, Valkeakoski

Toimitus: Suvannon Seutu,
Rautasemantie 375,
37570 Lempäälä

Päätoimittaja

Marjo Ristilä-Toikka, Lempäälä
Puhelin 040 730 2622
tai (03) 374 8 448

marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Metsäpirtin yhdyshenkilö

Helka Korpela,
Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere, p. 040 565 0905
helka.korpela@hotmail.com

Vuokselan yhdyshenkilö

Taisto Virkki, Tampere
p. 0400-576722
taistovirkki@gmail.com

SAKKOLA-SÄÄTIÖ

Hannu Turkkinen,
hallituksen puheenjohtaja,
Turkkisentie 12, 37550 Lempäälä,
puhelin 040-5814398 tai 03-3752525
hannu.turkkinen@kotiportti.fi

Matti Naskali, sihteeri,
Rautaranta 8, 28400 Ulvila,
p. 02-538 0855, 0500-721902
matti.naskali@mknpalv.inet.fi

VALTUUSKUNTA

Hannu J. Paukku, puheenjohtaja,
Harjatie 5, 32210 Loimaa
puh. 0500-741296
hannu.paukku@punkalaidun.fi

Esko Kallonen, varapuheenjohtaja
Kukkolantie 4, 37560 Lempäälä
p. 03-3676603, 040-5540747

SAKKOLA-SEURA

Leena Rantakari, puheenjohtaja
Haapaniemenkatu 16 A 142,
p.09-710 846, 040-514 1682
leena.rantakari@elisanet.fi

HOVINKYLÄSEURA

Mirja Antila, puheenjohtaja
Kitarakuja 1, 01390 Vantaa
mirja.antila@kolumbus.fi
p. 050 599 6936

**PITÄJÄMME
INTERNETISSÄ**

www.sakkola.fi

www.metsapirtti.net

**www.
vuoksela-seura.fi**

METSÄPIRTTI SEURA RY

Kalevi Hyytiä, puheenjohtaja
Norppakuja 6A, 01480 Vantaa
p. 04050 22750
kalevi.hyytia@metsapirtti.net

Anja Kuoppa, varapj
p. 0442 844 330
anja.kuoppa@gmail.com

Marja-Liisa Vesanto
sihteeri
Pajatie 6
01800 Klaukkala
marjalis.vesanto@hotmail.com

METSÄPIRTTIKERHOT:

TAMPEREEN METSÄPIRTTIKERHO

Helka Korpela
Kalevan puistotie 13 C 58
33500 Tampere
p. 040565 0905
helka.korpela@hotmail.com

ETELÄ-POHJANMAA

Esko Lylander
Mustikkatie 1, 66400 Laihia
p. 050 5997 720
esko.lylander@pp.inet.fi

Anja Paksu
Tammistontie 4 b 4, 65300 Vaasa
p. 040 5239 466
anja.paksu@saunalahti.fi

UUSIKAUPUNKI

Anneli Virtanen
Pappilankuja 15, 23600 Kalanti

TURKU

Aila Martelius-Mäkelä, puh. joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Niilo Kiiski, sihteeri
Tennaritie 7, 21200 Raisio
puh. 050 357 5767
niilo.kiiski@dnainternet.net

METSÄPIRTTI- JÄRJESTÖT TMK

Aila Martelius-Mäkelä, puh.joht.
Eeronpolku 6, 23100 Mynämäki
p. 050 5948 712
aila.martelius@nettikirje.fi

Esko Lylander
Mustikkatie 1, 66400 Laihia
p. 050 59 7720
esko.lylander@pp.inet.fi

Ilmi Pesonen
p. 040 7306 166
ilmi.pesonen@welho.com

KIRVESMÄKI KERHO RY

Mauri Ukkonen, puheenjohtaja
Ojahaanpolku 8 B 23
01600 Vantaa
p. 0509192629

METSÄPIRTTI ARKISTO

Mynämäen kirjasto
Yhteyshenkilöt:
Kari Ahtiainen p. 0445843107
Markku Lemmetti
02-4310956, 050-5119720
marku2@saunalahti.fi

VUOKSELA-SEURA ry

Tapio Sihvo, puheenjohtaja
Formupojantie 8, 14500 Iittala
p. 03-6765024, 040-5411502
tapio.sihvo@gmail.com

Kauko Komonen, varapj
Linvallinkatu 4 A 1, 30100 Forssa
kauko.komonen@surffi.net
p. 03-4224883, 040-5020487

Ebba Penttilä, sihteeri
Leppämäentie 5, 31300 Tammela
ebba.penttila@gmail.com
p.03-4360136, 040-8232016

Sukututkimusasiat
Pentti Warvas,
Tervatie 25, 03100 Nummela
pentti.warvas@dnainternet.net
p. 019 - 334 606

Internet-asiat (vuoksela-seura.fi)
Tuula Nieminen
Erätie 26, 33800 Tampere
p. 03-2231400, 0400-833386